

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР
ЦИВІЛЬНОГО
КОДЕКСУ УКРАЇНИ

*За загальною редакцією
Бобрика Володимира Івановича*

СТАНОМ НА 5 ВЕРЕСНЯ 2017 РОКУ

Київ
«Центр учбової літератури»
2017

УДК 347(477)
ББК 67.404(4Укр)
Н 34

Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. [текст] / За заг.
Н 34 ред. Бобрика В. І. – К. : «Центр учбової літератури», 2017. – 784 с.

ISBN 978-611-01-0907-9

У даному науково-практичному коментарі подано постатейний аналіз положень Цивільного кодексу України з урахуванням останніх змін і доповнень станом на 5 вересня 2017 року. В процесі підготовки коментаря автори намагались зробити акцент саме на практичному аспекті застосування норм ЦК з урахуванням особливостей тієї сфери суспільних відносин, якої вони стосуються.

Видання розраховано на суддів, практикуючих юристів, студентів, аспірантів і викладачів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів, а також усіх, хто цікавиться питаннями правового регулювання цивільних відносин в Україні.

УДК 347(477)
ББК 67.404(4Укр)

ISBN 978-611-01-0907-9

© Центр учбової літератури, 2017.

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

БАТРИН Олеся Василівна — к.ю.н., суддя Печерського районного суду м. Києва

БОБРИК Володимир Іванович — к.ю.н., с.н.с., завідувач відділу юрисдикційних форм правового захисту суб'єктів приватного права, судоустрою та судочинства Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України

БОРКО Андрій Леонідович — д.ю.н., доцент суддя апеляційного суду Херсонської області

БРАТЕЛЬ Олександр Григорович — к.ю.н., доцент, докторант Національної академії внутрішніх справ

ГОНЧАРОВА Аліна В'ячеславівна — к.ю.н., доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету

ЖУРАВЛЬОВ Дмитро Володимирович — д.ю.н., доцент, перший заступник директора Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України

КАРМАЗА Олександра Олександрівна — д.ю.н., доцент, головний консультант Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України

КОБЗЄВА Тетяна Анатоліївна — к.ю.н., доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки юридичного факультету Сумського державного університету

КОРОЄД Сергій Олександрович — д.ю.н., завідувач кафедри цивільного права і процесу Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького

КУШЕРЕЦЬ Дарина Василівна — д.ю.н., професор кафедри цивільного права і процесу Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького

ЛИТВИН Степан Йосипович — к.ю.н., доцент кафедри міжнародного приватного права, правосуддя і адвокатури юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

МАХІНЧУК Віталій Миколайович — д.ю.н., с.н.с., професор кафедри судочинства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

НАУМЕНКО Катерина Сергіївна — к.ю.н., заступник директора філії — начальник відділу навчально-методичної роботи Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ

ОНИЩЕНКО Наталія Миколаївна — д.ю.н., професор, заслужений юрист України, академік НАПрН України, Завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

ПЕСТКОВ Сергій Валерійович — д.ю.н., професор, заступник директора з навчальної роботи Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України.

СИНЄГУБОВ Олег Васильович — д.ю.н., доцент декан факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ

ТАРАН Наталія Григорівна — суддя Деснянського районного суду міста Києва

ТЕРЕМЕЦЬКИЙ Владислав Іванович — д.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного права і процесу факультету права і масових комунікацій Харківського національного університету внутрішніх справ

ФРОЛОВ Юрій Миколайович — д.ю.н., професор декан юридичного факультету Бердянського університету менеджменту і бізнесу

ЧИЖМАРЬ Катерина Іванівна — д.ю.н., заслужений юрист України, директор Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників юстиції

ШИШКА Роман Богданович — д.ю.н., професор, Київський університет права НАН України

ВСТУП

Прийнятий 16 січня 2003 р. Цивільний кодекс України (далі ЦК), який набрав чинності з 1 січня 2004 р., став третім в історії кодифікації цивільного законодавства України за останні сто років.

Перша кодифікація в Україні відбулася у 1922 р. Факт прийняття ЦК засвідчував визнання радянською владою товарно-грошового обороту, наявності сфери майнових відносин, хоча, зрозуміло, перевага надавалася закріпленню основних економічних засад так званого соціалістичного (у його радянському варіанті) устрою.

Через посилення адміністративно-командних методів управління економікою виникла потреба у наступній кодифікації, яка відбулася у 1961-1964 рр. та складалася, так би мовити, з двох етапів. На першому з них у 1961 р. були прийняті Основи цивільного законодавства Союзу РСР і союзних республік (далі – Основи), а на другому, вже відповідно до них, були прийняті республіканські цивільні кодекси, у тому числі і ЦК УРСР 1963 р. (далі – ЦК 1963 р.), який проіснував 40 років і втратив чинність з 1 січня 2004 р. із прийняттям нового ЦК.

Необхідність проведення сучасної кодифікації цивільного законодавства обумовлена цілою низкою обставин. Перш за все слід зазначити, що кардинальне реформування суспільного устрою неминуче потребувало адекватного законодавчого забезпечення правового регулювання відносин у всіх сферах соціально-економічного буття, причому за рахунок не тільки оновлення існуючої законодавчої бази, а й переведення її на принципово інші засади.

Визначні та суттєві перетворення у соціально-політичній та економічній сферах суспільного життя в Україні, які відбулися після проголошення її незалежності і прийняття нової Конституції, зумовили принципові зміни у цивільно-правовій сфері і викликали необхідність закріплення нових засад правового регулювання особистих немайнових та майнових відносин. Виникла потреба регулювання відносин за участю фізичних та юридичних осіб на основі загальноновизнаних у світі засад приватного права: неприпустимості свавільного втручання у сферу особистого життя людини; неприпустимості позбавлення права власності, крім випадків, установлених Конституцією та законом; свободи договору; свободи підприємницької діяльності, яка не заборонена законом; судового захисту цивільного права та інтересу; справедливості, добросовісності й розумності (ст. 3 ЦК).

ЦК закріпив основні засади приватно-правового регулювання особистих немайнових та майнових відносин за участю не тільки фізичних та юридичних осіб, а також суб'єктів публічного права (держави Україна, АРК, територіальних громад). Концепція ЦК визначає не тільки повернення до традиційного для будь-якого нормального правопорядку поділу права на публічне та приватне. З його прийняттям утвердились приватноправові засади в усіх сферах соціально-політичного буття держави і суспільства. Це вже принципово важливо, адже приватне (цивільне) право становить основу, стрижень правопорядку, який ґрунтується на ринковій організації суспільства. Історія розвитку цивілізації свідчить про те, що навіть при найжорсткіших обмеженнях приватного права його сфера ніколи не зникала повністю, тому що будь-який тип соціально-економічного устрою, будь-яка соціально-політична система не може повністю обійтись без товарообміну і товарного господарства.

Оскільки охоплювана новим ЦК сфера відносин стосується безпосередньо кожної людини, основ соціально-економічної сфери буття суспільства у цілому, він набуває визначного статусу у правовій системі України законодавчого – акта конституційного рівня.

Проте основоположне значення ЦК для системи цивільного законодавства полягає у тому, що він охоплює всі основні правила, згідно з якими має здійснюватися регламентація особистих немайнових та майнових відносин. І цілком очевидно, що саме у цьому полягає стрижневе значення ЦК у загальній системі актів цивільного законодавства України. Саме тому не випадково ч. 2 ст. 4 ЦК закріплює, що актами цивільного законодавства можуть визнаватися й інші закони, але за умови, що останні повинні прийматися відповідно до Конституції та ЦК. Якщо ж суб'єкт законодавчої ініціативи подав до Верховної Ради України (далі – ВР України) проект закону, який регулює цивільні відносини інакше, ніж ЦК, він зобов'язаний одночасно подати проект закону про внесення змін до ЦК.

Важливість наведеного законоположення полягає у тому, що тим самим заздалегідь забезпечується усталеність, стабільність і непорушність ЦК. Сам процес внесення до нього змін є процедурно набагато складнішим, ніж було б прийняття нового закону.

Крім того, ця вимога спрямована на запобігання ситуаціям, коли законами цивільні відносини врегулюються інакше порівняно із ЦК. Це дозволяє уникнути виникнення суперечностей і невідповідності нормативної основи механізму цивільно-правового регулювання основним засадам цивільного законодавства.

Однак, незважаючи на такий загальний, всеохоплюючий характер, ЦК не розглядається як один-єдиний нормативний регулятор цивільних відносин. Навпаки, багатоманітність зазначених відносин об'єктивно зу-

мовлює необхідність більш детальної їх регламентації, деталізації за рахунок додаткових, спеціальних законів та підзаконних нормативно-правових актів.

Так, у ЦК міститься доволі значна кількість відсилок до законів, якими додатково повинні регулюватися цивільні відносини (наприклад, про вимоги до установчих документів юридичної особи – ч. 1 ст. 88; про державну реєстрацію юридичних осіб – ч. 1 ст. 89; про види цінних паперів – ч. 2 ст. 195 тощо). Для цього існують об'єктивні підстави, оскільки ЦК не має за мету деталізацію своїх положень до рівня вичерпного регулювання ними всього різноманіття відносин цивільно-правової сфери. По-перше, це було б недоцільно, тому що цивільні відносини перебувають у постійному розвитку і враховувати ці тенденції з метою законодавчого забезпечення вдосконалення їх правового регулювання тільки на рівні лише ЦК неможливо. Це неминуче вимагало б майже постійного втручання і внесення до нього змін та доповнень, чим відчутно знижувалася б його стабільність і соціальна цінність в якості основного акта цивільного законодавства України. По-друге, у низці випадків існує потреба у комплексному законодавчому вирішенні соціальних проблем, коли законодавець змушений дбати швидше про змістовну сторону, а не про галузеву належність нормативно-правового акта, який він приймає. Зокрема, закони України щодо приватизації державного майна мають комплексний характер і поширюються на відносини не тільки приватної, а й публічно-правової сфери.

При цьому ЦК не виключає також можливості встановлення законом правил, згідно з якими цивільне законодавство може застосовуватися до майнових відносин, заснованих на адміністративному або іншому владному підпорядкуванні однієї сторони іншій, а також до податкових, бюджетних відносин (ст. 1). Положення ЦК застосовуються до врегулювання відносин, які виникають у сфері використання природних ресурсів та охорони довкілля, а також до трудових та сімейних відносин, якщо вони не врегульовані іншими актами законодавства. Законом можуть бути передбачені особливості регулювання майнових відносин у сфері господарювання (ст. 9 ЦК).

У запропонованому читачеві науково-практичному коментарі подано постатейний аналіз положень Цивільного кодексу України з урахуванням останніх змін і доповнень станом на 1 січня 2015 року. В процесі підготовки коментаря зроблений свідомий акцент саме на практичному аспекті застосування норм ЦК з урахуванням особливостей тієї сфери суспільних відносин, якої вони стосуються.

Видання розраховано на суддів, практикуючих юристів, студентів, аспірантів і викладачів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів, нотаріусів та їх помічників, а також усіх, хто цікавиться питаннями правового регулювання цивільних відносин в Україні.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ	6
КНИГА ПЕРША. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	8
РОЗДІЛ I. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ	8
Глава 1. ЦИВІЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ	8
Стаття 1. Відносини, що регулюються цивільним законодавством	8
Стаття 2. Учасники цивільних відносин	8
Стаття 3. Загальні засади цивільного законодавства	9
Стаття 4. Акти цивільного законодавства України	10
Стаття 5. Дія актів цивільного законодавства у часі	11
Стаття 6. Акти цивільного законодавства і договір	12
Стаття 7. Звичай	13
Стаття 8. Аналогія	13
Стаття 9. Застосування Цивільного кодексу України до врегулювання відносин у сферах господарювання, використання природних ресурсів, охорони довкілля, а також до трудових та сімейних відносин	14
Стаття 10. Міжнародні договори	14
Глава 2. ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ. ЗДІЙСНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ	15
Стаття 11. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків	15
Стаття 12. Здійснення цивільних прав	15
Стаття 13. Межі здійснення цивільних прав	16
Стаття 14. Виконання цивільних обов'язків	17
Глава 3. ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ	17
Стаття 15. Право на захист цивільних прав та інтересів	17
Стаття 16. Захист цивільних прав та інтересів судом	17
Стаття 17. Захист цивільних прав та інтересів Президентом України, органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим або органами місцевого самоврядування	19
Стаття 18. Захист цивільних прав нотаріусом	20
Стаття 19. Самозахист цивільних прав	20
Стаття 20. Здійснення права на захист	21
Стаття 21. Визнання незаконним правового акта органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування	21
Стаття 22. Відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди	22
Стаття 23. Відшкодування моральної шкоди	22
РОЗДІЛ II. ОСОБИ	24
Підрозділ 1. ФІЗИЧНА ОСОБА	24
Глава 4. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ФІЗИЧНУ ОСОБУ	24
Стаття 24. Поняття фізичної особи	24
Стаття 25. Цивільна правоздатність фізичної особи	24
Стаття 26. Обсяг цивільної правоздатності фізичної особи	24
Стаття 27. Запобігання обмеженню можливості фізичної особи мати цивільні права та обов'язки	25
Стаття 28. Ім'я фізичної особи	25
Стаття 29. Місце проживання фізичної особи	26
Стаття 30. Цивільна дієздатність фізичної особи	27
Стаття 31. Часткова цивільна дієздатність фізичної особи, яка не досягла чотирнадцяти років	28
Стаття 32. Неповна цивільна дієздатність фізичної особи у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років	28
Стаття 33. Цивільна відповідальність неповнолітньої особи	29
Стаття 34. Повна цивільна дієздатність	30
Стаття 35. Надання повної цивільної дієздатності	30
Стаття 36. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи	31
Стаття 37. Правові наслідки обмеження цивільної дієздатності фізичної особи	31
Стаття 38. Поновлення цивільної дієздатності фізичної особи	32
Стаття 39. Визнання фізичної особи недієздатною	32
Стаття 40. Момент визнання фізичної особи недієздатною	33
Стаття 41. Правові наслідки визнання фізичної особи недієздатною	33
Стаття 42. Поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною	33
Стаття 43. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою	34
Стаття 44. Опіка над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, а також фізичної особи, місце перебування якої невідоме	34
Стаття 45. Скасування рішення суду про визнання фізичної особи безвісно відсутньою	35
Стаття 46. Оголошення фізичної особи померлою	35
Стаття 47. Правові наслідки оголошення фізичної особи померлою	36
Стаття 48. Правові наслідки появи фізичної особи, яка була оголошена померлою	36
Стаття 49. Акти цивільного стану	37
Глава 5. ФІЗИЧНА ОСОБА — ПІДПРИСМЕЦЬ	38
Стаття 50. Право фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності	38
Стаття 501 виключена згідно з Законом від 13.05.2014 р. № 1258-VII	39
Стаття 51. Застосування до підприємницької діяльності фізичних осіб нормативно-правових актів, що регулюють підприємницьку діяльність юридичних осіб	39
Стаття 52. Цивільно-правова відповідальність фізичної особи — підприємця	39
Стаття 53. Банкрутство фізичної особи — підприємця	40
Стаття 54. Управління майном, що використовується у підприємницькій діяльності, органом опіки та піклування	42

Глава 6. ОПІКА ТА ПІКЛУВАННЯ	43
Стаття 55. Завдання опіки та піклування	43
Стаття 56. Орган опіки та піклування.	43
Стаття 57. Обов'язок повідомляти про фізичних осіб, які потребують опіки або піклування	44
Стаття 58. Фізичні особи, над якими встановлюється опіка	45
Стаття 59. Фізичні особи, над якими встановлюється піклування	45
Стаття 60. Встановлення опіки та піклування судом	45
Стаття 61. Встановлення опіки та піклування органом опіки та піклування	46
Стаття 62. Місце встановлення опіки або піклування	46
Стаття 63. Призначення опікуна або піклувальника	46
Стаття 64. Фізична особа, яка не може бути опікуном або піклувальником	47
Стаття 65. Опіка або піклування над фізичною особою, щодо якої не призначено опікуна або піклувальника.	47
Стаття 66. Опіка або піклування над фізичною особою, яка перебуває у спеціальному закладі	48
Стаття 67. Права та обов'язки опікуна	48
Стаття 68. Правочини, які не може вчиняти опікун	48
Стаття 69. Права та обов'язки піклувальника	49
Стаття 70. Правочини, на вчинення яких піклувальник не може давати згоду.	49
Стаття 71. Правочини, які вчиняються з дозволу органу опіки та піклування	49
Стаття 72. Управління майном особи, над якою встановлено опіку	50
Стаття 73. Право опікуна та піклувальника на плату за виконання ними своїх обов'язків	50
Стаття 74. Опіка над майном	50
Стаття 75. Звільнення опікуна та піклувальника	51
Стаття 76. Припинення опіки.	51
Стаття 77. Припинення піклування	51
Стаття 78. Надання дієздатній фізичній особі допомоги у здійсненні її прав та виконанні обов'язків	52
Стаття 79. Оскарження дій опікуна, рішень органу опіки та піклування	52
Підрозділ 2. ЮРИДИЧНА ОСОБА	52
Глава 7. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЮРИДИЧНУ ОСОБУ	52
Стаття 80. Поняття юридичної особи	52
Стаття 81. Види юридичних осіб	53
Стаття 82. Участь юридичних осіб публічного права у цивільних відносинах.	53
Стаття 83. Організаційно-правові форми юридичних осіб	53
Стаття 84. Підприємницькі товариства	54
Стаття 85. Непідприємницькі товариства	54
Стаття 86. Здійснення підприємницької діяльності непадприємницькими товариствами та установа	54
Стаття 87. Створення юридичної особи.	55
Стаття 88. Вимоги до змісту установчих документів	56
Стаття 89. Державна реєстрація юридичної особи	57
Стаття 90. Найменування юридичної особи.	60
Стаття 91. Цивільна правоздатність юридичної особи	61
Стаття 92. Цивільна дієздатність юридичної особи	63
Стаття 93. Місцезнаходження юридичної особи	63
Стаття 94. Особисті немайнові права юридичної особи	63
Стаття 95. Філії та представництва	64
Стаття 96. Відповідальність юридичних осіб	64
Стаття 97. Управління товариством	64
Стаття 98. Загальні збори учасників товариства	65
Стаття 99. Виконавчий орган товариства	65
Стаття 100. Право участі у товаристві	66
Стаття 101. Управління установою	66
Стаття 102. Передання майна установі	66
Стаття 103. Зміна мети установи та структури управління	66
Стаття 104. Припинення юридичної особи	67
Стаття 105. Виконання рішення про припинення юридичної особи	70
Стаття 106. Злиття, приєднання, поділ та перетворення юридичної особи	71
Стаття 107. Порядок припинення юридичної особи шляхом злиття, приєднання, поділу та перетворення	71
Стаття 108. Перетворення юридичної особи	73
Стаття 109. Виділ.	74
Стаття 110. Ліквідація юридичної особи	74
Стаття 111. Порядок ліквідації юридичної особи	78
Стаття 112. Задоволення вимог кредиторів	79
Глава 8. ПІДПРИЄМНИЦЬКІ ТОВАРИСТВА	80
§ 1. Господарські товариства	80
1. Загальні положення	80
Стаття 113. Поняття та види господарських товариств	80
Стаття 114. Учасники господарського товариства	81
Стаття 115. Майно господарського товариства	82
Стаття 116. Права учасників господарського товариства	82
Стаття 117. Обов'язки учасників господарського товариства	83
Стаття 118. Залежне господарське товариство	83
2. Повне товариство	84
Стаття 119. Поняття повного товариства	84
Стаття 120. Засновницький договір повного товариства	84
Стаття 121. Управління повним товариством	84
Стаття 122. Ведення справ повного товариства	85
Стаття 123. Розподіл прибутку та збитків повного товариства	85
Стаття 124. Відповідальність учасників повного товариства за його зобов'язаннями	86
Стаття 125. Зміни у складі учасників повного товариства.	86

Стаття 126. Вихід з повного товариства	86
Стаття 127. Передання учасником частки (її частини) у складеному капіталі повного товариства	87
Стаття 128. Виключення зі складу учасників повного товариства	87
Стаття 129. Вибуття з повного товариства	87
Стаття 130. Розрахунки у разі виходу, виключення та вибуття з повного товариства	88
Стаття 131. Звернення стягнення на частину майна повного товариства, пропорційну частці учасника товариства у складеному капіталі	88
Стаття 132. Ліквідація повного товариства	88
3. Командитне товариство	89
Стаття 133. Основні положення про командитне товариство	89
Стаття 134. Засновницький договір командитного товариства	89
Стаття 135. Учасники командитного товариства	89
Стаття 136. Управління командитним товариством	90
Стаття 137. Права та обов'язки вкладника командитного товариства	90
Стаття 138. Відповідальність вкладника командитного товариства	91
Стаття 139. Ліквідація командитного товариства	91
4. Товариство з обмеженою відповідальністю	91
Стаття 140. Поняття товариства з обмеженою відповідальністю	91
Стаття 141. Учасники товариства з обмеженою відповідальністю	92
Стаття 142. Договір про заснування товариства з обмеженою відповідальністю	92
Стаття 143. Статут товариства з обмеженою відповідальністю	92
Стаття 144. Статутний капітал товариства з обмеженою відповідальністю	97
Стаття 145. Управління товариством з обмеженою відповідальністю	98
Стаття 146. Контроль за діяльністю виконавчого органу товариства з обмеженою відповідальністю	100
Стаття 147. Перехід частки (її частини) учасника у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю до іншої особи	101
Стаття 148. Вихід учасника із товариства з обмеженою відповідальністю	102
Стаття 149. Звернення стягнення на частину майна товариства з обмеженою відповідальністю, пропорційну частці учасника товариства у статутному капіталі	102
Стаття 150. Ліквідація товариства з обмеженою відповідальністю	103
Стаття 151. Поняття товариства з додатковою відповідальністю	103
5. Акціонерне товариство	103
Стаття 152. Поняття акціонерного товариства	103
Стаття 153. Створення акціонерного товариства	107
Стаття 154. Статут акціонерного товариства	108
Стаття 155. Статутний капітал акціонерного товариства	109
Стаття 156. Збільшення статутного капіталу акціонерного товариства	109
Стаття 157. Зменшення статутного капіталу акціонерного товариства	110
Стаття 158. Обмеження щодо випуску цінних паперів та щодо виплати дивідендів	112
Стаття 159. Загальні збори акціонерів	113
Стаття 160. Наглядова рада акціонерного товариства	116
Стаття 161. Виконавчий орган акціонерного товариства	117
Стаття 162. Аудиторська перевірка	118
§ 2. Виробничий кооператив	119
Стаття 163. Поняття виробничого кооперативу	119
Стаття 164. Установчі документи виробничого кооперативу	120
Стаття 165. Майно виробничого кооперативу	120
Стаття 166. Припинення членства у виробничому кооперативі і перехід паю	121
Підрозділ 3. УЧАСТЬ ДЕРЖАВИ, АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ, ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИНАХ	121
Глава 9. ПРАВОВІ ФОРМИ УЧАСТІ ДЕРЖАВИ, АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ, ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИНАХ	121
Стаття 167. Правові форми участі держави у цивільних відносинах	121
Стаття 168. Правові форми участі Автономної Республіки Крим у цивільних відносинах	123
Стаття 169. Правові форми участі територіальних громад у цивільних відносинах	123
Глава 10. ОРГАНИ ТА ПРЕДСТАВНИКИ, ЧЕРЕЗ ЯКИХ ДІЮТЬ ДЕРЖАВА, АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ, ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ У ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИНАХ	124
Стаття 170. Органи, через які діє держава у цивільних відносинах	124
Стаття 171. Органи, через які діє Автономна Республіка Крим у цивільних відносинах	124
Стаття 172. Органи, через які діють територіальні громади у цивільних відносинах	130
Стаття 173. Представники держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад	130
Глава 11. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ДЕРЖАВИ, АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ, ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	130
Стаття 174. Відповідальність за зобов'язаннями держави	130
Стаття 175. Відповідальність за зобов'язаннями територіальних громад	131
Стаття 176. Розмежування відповідальності за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад та створених ними юридичних осіб	131
РОЗДІЛ III. ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ	131
Глава 12. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ	131
Стаття 177. Види об'єктів цивільних прав	131
Стаття 178. Обороздатність об'єктів цивільних прав	132
Глава 13. РЕЧІ. МАЙНО	133
Стаття 179. Поняття речі	133
Стаття 180. Тварини	133
Стаття 181. Нерухомі та рухомі речі	134
Стаття 182. Державна реєстрація прав на нерухомість	134
Стаття 183. Речі подільні та неподільні	136
Стаття 184. Речі, визначені індивідуальними або родовими ознаками	137

Стаття 185. Речі споживні та неспоживні	137
Стаття 186. Головна річ і приналежність	138
Стаття 187. Складові частини речі	138
Стаття 188. Складні речі	138
Стаття 189. Продукція, плоди та доходи	139
Стаття 190. Майно	139
Стаття 191. Підприємство як єдиний майновий комплекс.	140
Стаття 192. Гроші (грошові кошти).	140
Стаття 193. Валютні цінності.	141
Глава 14. ЦІННІ ПАПЕРИ	141
Стаття 194. Поняття цінного паперу	141
Стаття 195. Групи та види цінних паперів	142
Стаття 196. Вимоги до цінного паперу	144
Стаття 197. Передання прав за цінним папером.	144
Стаття 198. Виконання за цінним папером	146
Глава 15. НЕМАТЕРІАЛЬНІ БЛАГА	146
Стаття 199. Результати інтелектуальної, творчої діяльності.	146
Стаття 200. Інформація	147
Стаття 201. Особисті немайнові блага	147
РОЗДІЛ IV. ПРАВОЧИНИ. ПРЕДСТАВНИЦТВО	148
Глава 16. ПРАВОЧИНИ	148
§ 1. Загальні положення про правочини	148
Стаття 202. Поняття та види правочинів	148
Стаття 203. Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину	150
Стаття 204. Презумпція правомірності правочину	151
Стаття 205. Форма правочину. Способи волевиявлення.	151
Стаття 206. Правочини, які можуть вчинятися усно	152
Стаття 207. Вимоги до письмової форми правочину	152
Стаття 208. Правочини, які належить вчиняти у письмовій формі	155
Стаття 209. Нотаріальне посвідчення правочину	155
Стаття 210. Державна реєстрація правочину	156
Стаття 211. Місце вчинення правочину	159
Стаття 212. Правочини, щодо яких правові наслідки пов'язуються з настанням певної обставини	159
Стаття 213. Тлумачення змісту правочину	159
Стаття 214. Відмова від правочину	160
Стаття 215. Недійсність правочину	161
§ 2. Правові наслідки недодержання сторонами при вчиненні правочину вимог закону	162
Стаття 216. Правові наслідки недійсності правочину	162
Стаття 217. Правові наслідки недійсності окремих частин правочину.	163
Стаття 218. Правові наслідки недодержання вимоги щодо письмової форми правочину	163
Стаття 219. Правові наслідки недодержання вимоги закону про нотаріальне посвідчення одностороннього правочину	163
Стаття 220. Правові наслідки недодержання вимоги закону про нотаріальне посвідчення договору.	164
Стаття 221. Правові наслідки вчинення правочину малолітньою особою за межами її цивільної дієздатності	165
Стаття 222. Правові наслідки вчинення правочину неповнолітньою особою за межами її цивільної дієздатності	166
Стаття 223. Правові наслідки вчинення правочину фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена, за межами її цивільної дієздатності	167
Стаття 224. Правові наслідки вчинення правочину без дозволу органу опіки та піклування.	167
Стаття 225. Правові наслідки вчинення правочину дієздатною фізичною особою, яка у момент його вчинення не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними.	168
Стаття 226. Правові наслідки вчинення правочину недієздатною фізичною особою	168
Стаття 227. Правові наслідки укладення юридичною особою правочину, якого вона не мала права вчиняти	169
Стаття 228. Правові наслідки вчинення правочину, який порушує публічний порядок, вчинений з метою, що суперечить інтересам держави і суспільства	169
Стаття 229. Правові наслідки правочину, який вчинено під впливом помилки	170
Стаття 230. Правові наслідки вчинення правочину під впливом обману	171
Стаття 231. Правові наслідки правочину, який вчинено під впливом насильства	171
Стаття 232. Правові наслідки правочину, який вчинено у результаті зловмисної домовленості представника однієї сторони з другою стороною	172
Стаття 233. Правові наслідки правочину, який вчинено під впливом тяжкої обставини	172
Стаття 234. Правові наслідки фіктивного правочину	172
Стаття 235. Правові наслідки удаваного правочину.	172
Стаття 236. Момент недійсності правочину.	173
Глава 17. ПРЕДСТАВНИЦТВО	173
Стаття 237. Поняття та підстави представництва	173
Стаття 238. Правочини, які може вчиняти представник.	174
Стаття 239. Правові наслідки вчинення правочину представником	175
Стаття 240. Передоручення.	175
Стаття 241. Вчинення правочинів з перевищенням повноважень	176
Стаття 242. Представництво за законом	176
Стаття 243. Комерційне представництво	177
Стаття 244. Представництво за довіреністю	177
Стаття 245. Форма довіреності	178
Стаття 246. Довіреність юридичної особи	180
Стаття 242. Представництво за законом	180
Стаття 243. Комерційне представництво	181
Стаття 244. Представництво за довіреністю	182
Стаття 245. Форма довіреності	182
Стаття 246. Довіреність юридичної особи	184

Стаття 247. Строк довіреності	185
Стаття 248. Припинення представництва за довіреністю	185
Стаття 249. Скасування довіреності	186
Стаття 250. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю	187
РОЗДІЛ V. СТРОКИ ТА ТЕРМІНИ. ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ	187
Глава 18. ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОБЧИСЛЕННЯ СТРОКІВ	187
Стаття 251. Поняття строку та терміну	187
Стаття 252. Визначення строку та терміну	188
Стаття 253. Початок перебігу строку	189
Стаття 254. Закінчення строку	189
Стаття 255. Порядок вчинення дій в останній день строку	190
Глава 19. ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ	191
Стаття 256. Поняття позовної давності	191
Стаття 257. Загальна позовна давність	191
Стаття 258. Спеціальна позовна давність	192
Стаття 259. Зміна тривалості позовної давності	193
Стаття 260. Обчислення позовної давності	193
Стаття 261. Початок перебігу позовної давності	194
Стаття 262. Позовна давність у разі заміन сторін у зобов'язанні	195
Стаття 263. Зупинення перебігу позовної давності	195
Стаття 264. Переривання перебігу позовної давності	197
Стаття 265. Перебіг позовної давності у разі залишення позову без розгляду	197
Стаття 266. Застосування позовної давності до додаткових вимог	198
Стаття 267. Наслідки спливу позовної давності	198
Стаття 268. Вимоги, на які позовна давність не поширюється	199
КНИГА ДРУГА. ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ	201
Глава 20. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ	201
Стаття 269. Поняття особистого немайнового права	201
Стаття 270. Види особистих немайнових прав	201
Стаття 271. Зміст особистого немайнового права	202
Стаття 272. Здійснення особистих немайнових прав	202
Стаття 273. Забезпечення здійснення особистих немайнових прав	202
Стаття 274. Обмеження особистих немайнових прав	203
Стаття 275. Захист особистого немайнового права	203
Стаття 276. Поновлення порушеного особистого немайнового права	203
Стаття 277. Спростування недостовірної інформації	204
Стаття 278. Заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права	205
Стаття 279. Правові наслідки невиконання рішення суду про захист особистого немайнового права	205
Стаття 280. Право фізичної особи, особисте немайнове право якої порушено, на відшкодування шкоди	206
Глава 21. ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ПРИРОДНЕ ІСНУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ	206
Стаття 281. Право на життя	206
Стаття 282. Право на усунення небезпеки, яка загрожує життю та здоров'ю	208
Стаття 283. Право на охорону здоров'я	208
Стаття 284. Право на медичну допомогу	209
Стаття 285. Право на інформацію про стан свого здоров'я	210
Стаття 286. Право на таємницю про стан здоров'я	211
Стаття 287. Права фізичної особи, яка перебуває на стаціонарному лікуванні у закладі охорони здоров'я	214
Стаття 288. Право на свободу	215
Стаття 289. Право на особисту недоторканність	215
Стаття 290. Право на донорство	216
Стаття 291. Право на сім'ю	219
Стаття 292. Право на опіку або піклування	220
Стаття 293. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля	220
Глава 22. ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ СОЦІАЛЬНЕ БУТТЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ	221
Стаття 294. Право на ім'я	221
Стаття 295. Право на зміну імені	222
Стаття 296. Право на використання імені	225
Стаття 297. Право на повагу до гідності та честі	227
Стаття 298. Повага до людини, яка померла	227
Стаття 299. Право на недоторканність ділової репутації	228
Стаття 300. Право на індивідуальність	234
Стаття 301. Право на особисте життя та його таємницю	234
Стаття 302. Право на інформацію	235
Стаття 303. Право на особисті папери	236
Стаття 304. Розпоряджання особистими паперами	237
Стаття 305. Право на ознайомлення з особистими паперами, які передані до фонду бібліотек або архівів	237
Стаття 306. Право на таємницю кореспонденції	237
Стаття 307. Захист інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле- та відеозйомок	238
Стаття 308. Охорона інтересів фізичної особи, яка зображена на фотографіях та в інших художніх творах	239
Стаття 309. Право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості	239
Стаття 310. Право на місце проживання	240
Стаття 311. Право на недоторканність житла	241
Стаття 312. Право на вибір роду занять	241
Стаття 313. Право на свободу пересування	242
Стаття 314. Право на свободу об'єднання	243
Стаття 315. Право на мирні зібрання	244

КНИГА ТРЕТЯ. ПРАВО ВЛАСНОСТІ ТА ІНШІ РЕЧОВІ ПРАВА РОЗДІЛ І ПРАВО ВЛАСНОСТІ	244
Глава 23. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРАВО ВЛАСНОСТІ	244
Стаття 316. Поняття права власності	244
Стаття 317. Зміст права власності	245
Стаття 318. Суб'єкти права власності	246
Стаття 319. Здійснення права власності	246
Стаття 320. Використання власником свого майна для здійснення підприємницької діяльності	247
Стаття 321. Непорушність права власності	248
Стаття 322. Тягар утримання майна	248
Стаття 323. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна	249
Стаття 324. Право власності Українського народу	249
Стаття 325. Право приватної власності	249
Стаття 326. Право державної власності	250
Стаття 327. Право комунальної власності	251
Глава 24. НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	251
Стаття 328. Підстави набуття права власності	251
Стаття 329. Набуття права власності юридичною особою публічного права	251
Стаття 330. Набуття добросовісним набувачем права власності на майно, відчужене особою	252
Стаття 331. Набуття права власності на новостворене майно та об'єкти незавершеного будівництва	252
Стаття 332. Набуття права власності на перероблену річ	253
Стаття 333. Привласнення загальнодоступних дарів природи	254
Стаття 334. Момент набуття права власності за договором	254
Стаття 335. Набуття права власності на безхазяйну річ	255
Стаття 336. Набуття права власності на рухому річ, від якої власник відмовився	256
Стаття 337. Знахідка	256
Стаття 338. Набуття права власності на знахідку	257
Стаття 339. Право особи, яка знайшла загублену річ, на винагороду та відшкодування витрат, пов'язаних із знахідкою	257
Стаття 340. Бездоглядна домашня тварина	258
Стаття 341. Набуття права власності на бездоглядну домашню тварину	258
Стаття 342. Відшкодування витрат на утримання бездоглядної домашньої тварини та виплата винагороди	259
Стаття 343. Набуття права власності на скарб	259
Стаття 344. Набувальна давність	260
Стаття 345. Набуття права власності у разі приватизації державного майна та майна, що є в комунальній власності	261
Глава 25. ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	262
Стаття 346. Підстави припинення права власності	262
Стаття 347. Відмова від права власності	263
Стаття 348. Припинення права власності особи на майно, яке не може їй належати	263
Стаття 349. Припинення права власності внаслідок знищення майна	264
Стаття 350. Викуп земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, приватної власності для суспільних потреб чи їх примусове відчуження з мотивів суспільної необхідності	264
Стаття 351. Припинення права власності на нерухоме майно у зв'язку з викупом для суспільних потреб чи примусовим відчуженням з мотивів суспільної необхідності земельної ділянки, на якій воно розміщене	266
Стаття 352. Викуп пам'ятки культурної спадщини	268
Стаття 353. Реквізиція	268
Стаття 354. Конфіскація	269
Глава 26. ПРАВО СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	270
Стаття 355. Поняття і види права спільної власності	270
Стаття 356. Право спільної часткової власності	270
Стаття 357. Визначення часток у праві спільної часткової власності	270
Стаття 358. Здійснення права спільної часткової власності	271
Стаття 359. Плоди, продукція та доходи від використання майна, що є у спільній частковій власності	271
Стаття 360. Утримання майна, що є у спільній частковій власності	272
Стаття 361. Право співвласника розпорядитися своєю часткою у праві спільної часткової власності	272
Стаття 362. Переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності	272
Стаття 363. Момент переходу частки у праві спільної часткової власності до набувача за договором	273
Стаття 364. Виділ частки із майна, що є у спільній частковій власності	273
Стаття 365. Припинення права на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників	273
Стаття 366. Звернення стягнення на частку у майні, що є у спільній частковій власності	274
Стаття 367. Поділ майна, що є у спільній частковій власності	274
Стаття 368. Право спільної сумісної власності	275
Стаття 369. Здійснення права спільної сумісної власності	275
Стаття 370. Виділ частки із майна, що є у спільній сумісній власності	276
Стаття 371. Звернення стягнення на частку майна, що є у спільній сумісній власності	276
Стаття 372. Поділ майна, що є у спільній сумісній власності	277
Глава 27. ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ (ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ)	277
Стаття 373. Земля (земельна ділянка) як об'єкт права власності	277
Стаття 374. Суб'єкти права власності на землю (земельну ділянку)	278
Стаття 375. Право власника на забудову земельної ділянки	278
Стаття 376. Самочинне будівництво	278
Стаття 377. Право на земельну ділянку у разі набуття права власності на житловий будинок, будівлю або споруду, що розміщені на ній	279
Стаття 378. Припинення права власності на земельну ділянку	279
Глава 28. ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА ЖИТЛО	280
Стаття 379. Поняття житла	280
Стаття 380. Житловий будинок як об'єкт права власності	280
Стаття 381. Садиба як об'єкт права власності	281
Стаття 382. Квартира як об'єкт права власності	281
Стаття 383. Права власника житлового будинку, квартири	281

Стаття 384. Права житлово-будівельного (житлового) кооперативу та їх членів на квартиру в будинку кооперативу	282
Стаття 385. Об'єднання власників житлових будинків, квартир.	282
Глава 29. ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	282
Стаття 386. Засади захисту права власності.	282
Стаття 387. Право власника на витребування майна із чужого незаконного володіння	283
Стаття 388. Право власника на витребування майна від добросовісного набувача	283
Стаття 389. Витребування грошей та цінних паперів	283
Стаття 390. Розрахунки при витребуванні майна із чужого незаконного володіння	283
Стаття 391. Захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння	284
Стаття 392. Визнання права власності	284
Стаття 393. Визнання незаконним правового акта, що порушує право власності	284
Стаття 394. Відшкодування шкоди, завданої власникові земельної ділянки, житлового будинку, інших будівель у зв'язку із зниженням їх цінності	285
РОЗДІЛ ІІ. РЕЧОВІ ПРАВА НА ЧУЖЕ МАЙНО	285
Глава 30. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО РЕЧОВІ ПРАВА НА ЧУЖЕ МАЙНО	285
Стаття 395. Види речових прав на чуже майно	285
Стаття 396. Захист речових прав на чуже майно	286
Глава 31. ПРАВО ВОЛОДІННЯ ЧУЖИМ МАЙНОМ	287
Стаття 397. Суб'єкти права володіння чужим майном	287
Стаття 398. Виникнення права володіння	288
Стаття 399. Припинення права володіння	288
Стаття 400. Обов'язок недобросовісного володільця негайно повернути майно особі, яка має на нього право власності чи інше право або яка є добросовісним володільцем	289
Глава 32. ПРАВО КОРИСТУВАННЯ ЧУЖИМ МАЙНОМ	289
Стаття 401. Поняття користування чужим майном	289
Стаття 402. Встановлення сервітуту	290
Стаття 403. Зміст сервітуту	291
Стаття 404. Право користування чужою земельною ділянкою або іншим нерухомим майном	292
Стаття 405. Право членів сім'ї власника житла на користування цим житлом	293
Стаття 406. Припинення сервітуту	293
Глава 33. ПРАВО КОРИСТУВАННЯ ЧУЖОЮ ЗЕМЕЛЬНОЮ ДІЛЯНКОЮ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПОТРЕБ	295
Стаття 407. Підстави виникнення права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб	295
Стаття 408. Строк договору про надання права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб	295
Стаття 409. Права та обов'язки власника земельної ділянки, наданої у користування для сільськогосподарських потреб	296
Стаття 410. Права та обов'язки землекористувача	297
Стаття 411. Право землекористувача на відчуження права користування земельною ділянкою	297
Стаття 412. Припинення права користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб	298
Глава 34. ПРАВО КОРИСТУВАННЯ ЧУЖОЮ ЗЕМЕЛЬНОЮ ДІЛЯНКОЮ ДЛЯ ЗАБУДОВИ	299
Стаття 413. Підстави виникнення права користування чужою земельною ділянкою для забудови	299
Стаття 414. Права та обов'язки власника земельної ділянки, наданої для забудови	300
Стаття 415. Права та обов'язки землекористувача	301
Стаття 416. Припинення права користування земельною ділянкою для забудови	302
Стаття 417. Правові наслідки припинення права користування земельною ділянкою	303
КНИГА ЧЕТВЕРТА. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	303
Глава 35. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	303
Стаття 418. Поняття права інтелектуальної власності	303
Стаття 419. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності	304
Стаття 420. Об'єкти права інтелектуальної власності	304
Стаття 421. Суб'єкти права інтелектуальної власності	304
Стаття 422. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності	305
Стаття 423. Особисті немайнові права інтелектуальної власності	305
Стаття 424. Майнові права інтелектуальної власності	305
Стаття 425. Строк чинності прав інтелектуальної власності	306
Стаття 426. Використання об'єкта права інтелектуальної власності	306
Стаття 427. Передання майнових прав інтелектуальної власності	306
Стаття 428. Здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам	307
Стаття 429. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору	307
Стаття 430. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням	307
Стаття 431. Наслідки порушення права інтелектуальної власності	307
Стаття 432. Захист права інтелектуальної власності судом	308
Глава 36. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЛІТЕРАТУРНИЙ, ХУДОЖНІЙ ТА ІНШИЙ ТВІР (АВТОРСЬКЕ ПРАВО)	310
Стаття 433. Об'єкти авторського права	310
Стаття 434. Твори, які не є об'єктами авторського права	311
Стаття 435. Суб'єкти авторського права	311
Стаття 436. Співавторство	312
Стаття 437. Виникнення авторського права	312
Стаття 438. Особисті немайнові права автора	313
Стаття 439. Забезпечення недоторканності твору	313
Стаття 440. Майнові права інтелектуальної власності на твір	313
Стаття 441. Використання твору	314
Стаття 442. Опублікування твору (випуск твору у світ)	315
Стаття 443. Використання твору за згодою автора	316
Стаття 444. Випадки правомірного використання твору без згоди автора	316
Стаття 445. Право автора на плату за використання його твору	317
Стаття 446. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір	318

Стаття 447. Правові наслідки закінчення строку чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір	318
Стаття 448. Право автора на частку від суми продажу оригіналу твору	318
Глава 37. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ВИКОНАННЯ, ФОНОГРАМУ, ВІДЕОГРАМУ ТА ПРОГРАМУ (ПЕРЕДАЧУ) ОРГАНІЗАЦІЇ МОВЛЕННЯ (СУМІЖНІ ПРАВА)	319
Стаття 449. Об'єкти суміжних прав	319
Стаття 450. Суб'єкти суміжних прав	319
Стаття 451. Виникнення суміжних прав	320
Стаття 452. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав	320
Стаття 453. Використання виконання	321
Стаття 454. Використання фонограми, відеограми	322
Стаття 455. Використання передачі (програми) організації мовлення	322
Стаття 456. Строки чинності суміжних майнових прав	322
Глава 38. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА НАУКОВЕ ВІДКРИТТЯ	322
Стаття 457. Поняття наукового відкриття	322
Стаття 458. Право на наукове відкриття	323
Глава 39. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ВИНАХІД, КОРИСНУ МОДЕЛЬ, ПРОМИСЛОВИЙ ЗРАЗОК	324
Стаття 459. Придатність винаходу для набуття права інтелектуальної власності на нього	324
Стаття 460. Придатність корисної моделі для набуття права інтелектуальної власності на неї	325
Стаття 461. Придатність промислового зразка для набуття права інтелектуальної власності на нього	325
Стаття 462. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок	325
Стаття 463. Суб'єкти права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок	326
Стаття 464. Майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок	326
Стаття 465. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок	327
Стаття 466. Дострокове припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок	328
Стаття 467. Правові наслідки припинення чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок	328
Стаття 468. Відновлення чинності достроково припинених виключних майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок	328
Стаття 469. Визнання права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок недійсними	329
Стаття 470. Право попереднього користувача на винахід, корисну модель, промисловий зразок	329
Глава 40. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМПОНУВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНОЇ МІКРОСХЕМИ	329
Стаття 471. Придатність компонентування інтегральної мікросхеми для набуття права інтелектуальної власності на нього	329
Стаття 472. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на компонентування інтегральної мікросхеми	330
Стаття 473. Суб'єкти права інтелектуальної власності на компонентування інтегральної мікросхеми	330
Стаття 474. Майнові права інтелектуальної власності на компонентування інтегральної мікросхеми	330
Стаття 475. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на інтегральній мікросхемі	331
Стаття 476. Дострокове припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на компонентування інтегральної мікросхеми	331
Стаття 477. Правові наслідки спливу строку чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на компонентування інтегральної мікросхеми	332
Стаття 478. Відновлення чинності достроково припинених виключних майнових прав інтелектуальної власності на компонентування інтегральної мікросхеми	332
Стаття 479. Визнання прав інтелектуальної власності на компонентування інтегральної мікросхеми недійсними	332
Стаття 480. Право попереднього користувача на компонентування інтегральної мікросхеми	332
Глава 41. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА РАЦІОНАЛІЗАТОРСЬКУ ПРОПОЗИЦІЮ	333
Стаття 481. Поняття та об'єкти раціоналізаторської пропозиції	333
Стаття 482. Обсяг правової охорони раціоналізаторської пропозиції	335
Стаття 483. Суб'єкти права інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію	335
Стаття 484. Права суб'єктів права інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію	335
Глава 42. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА СОРТ РОСЛИН, ПОРОДУ ТВАРИН	336
Стаття 485. Види прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин	336
Стаття 486. Суб'єкти права інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин	337
Стаття 487. Майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин, засвідчені патентом	338
Стаття 488. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин	339
Глава 43. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНЕ НАЙМЕНУВАННЯ	340
Стаття 489. Правова охорона комерційного найменування	340
Стаття 490. Майнові права інтелектуальної власності на комерційне найменування	341
Стаття 491. Припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на комерційне найменування	341
Глава 44. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ТОРГОВЕЛЬНУ МАРКУ	341
Стаття 492. Торговельна марка	341
Стаття 493. Суб'єкти права інтелектуальної власності на торговельну марку	343
Стаття 494. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку	343
Стаття 495. Майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку	343
Стаття 496. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку	344
Стаття 497. Дострокове припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку	344
Стаття 498. Відновлення чинності достроково припинених виключних майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку	345
Стаття 499. Визнання прав інтелектуальної власності на торговельну марку недійсними	345
Стаття 500. Право попереднього користувача на торговельну марку	345
Глава 45. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ГЕОГРАФІЧНЕ ЗАЗНАЧЕННЯ	346
Стаття 501. Набуття права інтелектуальної власності на географічне зазначення	346
Стаття 502. Суб'єкти права інтелектуальної власності на географічне зазначення	347
Стаття 503. Права інтелектуальної власності на географічне зазначення	347
Стаття 504. Строк чинності права інтелектуальної власності на географічне зазначення	348
Глава 46. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ	348
Стаття 505. Поняття комерційної таємниці	348
Стаття 506. Майнові права інтелектуальної власності на комерційну таємницю	349

Стаття 507. Охорона комерційної таємниці органами державної влади	349
Стаття 508. Строк чинності права інтелектуальної власності на комерційну таємницю	350
КНИГА П'ЯТА. ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНЕ ПРАВО	350
РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	350
Глава 47. ПОНЯТТЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ. СТОРОНИ У ЗОБОВ'ЯЗАННІ	350
Стаття 509. Поняття зобов'язання та підстави його виникнення	350
Стаття 510. Сторони у зобов'язанні	350
Стаття 511. Третя особа у зобов'язанні	351
Стаття 512. Підстави заміни кредитора у зобов'язанні	351
Стаття 513. Форма правочину щодо заміни кредитора у зобов'язанні	351
Стаття 514. Обсяг прав, що переходять до нового кредитора у зобов'язанні	351
Стаття 515. Зобов'язання, в яких заміна кредитора не допускається	351
Стаття 516. Порядок заміни кредитора у зобов'язанні	351
Стаття 517. Докази прав нового кредитора у зобов'язанні	352
Стаття 518. Заперечення боржника проти вимоги нового кредитора у зобов'язанні	352
Стаття 519. Відповідальність первісного кредитора у зобов'язанні	352
Стаття 520. Заміна боржника у зобов'язанні	352
Стаття 521. Форма правочину щодо заміни боржника у зобов'язанні	353
Стаття 522. Заперечення нового боржника у зобов'язанні проти вимоги кредитора	353
Стаття 523. Правові наслідки заміни боржника у зобов'язанні, забезпеченому порукою або заставою	353
Стаття 524. Валюта зобов'язання	353
Стаття 525. Недопустимість односторонньої відмови від зобов'язання	353
Глава 48. ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	353
Стаття 526. Загальні умови виконання зобов'язання	353
Стаття 527. Виконання зобов'язання належними сторонами	354
Стаття 528. Виконання обов'язку боржника іншою особою	354
Стаття 529. Виконання зобов'язання частинами	355
Стаття 530. Строк (термін) виконання зобов'язання	355
Стаття 531. Дострокове виконання зобов'язання	355
Стаття 532. Місце виконання зобов'язання	355
Стаття 533. Валюта виконання грошового зобов'язання	356
Стаття 534. Черговість погашення вимог за грошовим зобов'язанням	356
Стаття 535. Збільшення суми, що виплачується фізичній особі за грошовим зобов'язанням	357
Стаття 536. Прощення	357
Стаття 537. Виконання зобов'язання внесенням боргу в депозит нотаріуса, нотаріальної контори	358
Стаття 538. Зустрічне виконання зобов'язання	359
Стаття 539. Виконання альтернативного зобов'язання	359
Стаття 540. Виконання зобов'язання, в якому беруть участь кілька кредиторів або кілька боржників	360
Стаття 541. Солідарне зобов'язання	360
Стаття 542. Солідарна вимога кредиторів	360
Стаття 543. Солідарний обов'язок боржників	361
Стаття 544. Право боржника, який виконав солідарний обов'язок, на зворотну вимогу	362
Стаття 545. Підтвердження виконання зобов'язання	362
Глава 49 ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	363
§ 1. Загальні положення про забезпечення виконання зобов'язання	363
Стаття 546. Види забезпечення виконання зобов'язання	363
Стаття 547. Форма правочину щодо забезпечення виконання зобов'язання	363
Стаття 548. Загальні умови забезпечення виконання зобов'язання	364
§ 2. Неустойка	364
Стаття 549. Поняття неустойки	364
Стаття 550. Підстави виникнення права на неустойку	364
Стаття 551. Предмет неустойки	364
Стаття 552. Правові наслідки сплати (передання) неустойки	365
§ 3. Порука	365
Стаття 553. Договір поруки	365
Стаття 554. Правові наслідки порушення зобов'язання, забезпеченого порукою	366
Стаття 555. Права та обов'язки поручителя у разі пред'явлення до нього вимоги	367
Стаття 556. Права поручителя, який виконав зобов'язання	368
Стаття 557. Повідомлення поручителя про виконання зобов'язання боржником	368
Стаття 558. Оплата послуг поручителя	368
Стаття 559. Припинення поруки	369
§ 4. Гарантія	371
Стаття 560. Поняття гарантії	371
Стаття 561. Строк дії гарантії	371
Стаття 562. Незалежність гарантії від основного зобов'язання	372
Стаття 563. Правові наслідки порушення боржником зобов'язання, забезпеченого гарантією	372
Стаття 564. Обов'язки гаранта під час розгляду вимоги кредитора	373
Стаття 565. Право гаранта на відмову в задоволенні вимоги кредитора	374
Стаття 566. Обов'язок гаранта	374
Стаття 567. Оплата послуг гаранта	374
Стаття 568. Припинення гарантії	375
Стаття 569. Право гаранта на зворотну вимогу до боржника	375
§ 5. Завдаток	375
Стаття 570. Поняття завдатку	375
Стаття 571. Правові наслідки порушення або припинення зобов'язання, забезпеченого завдатком	376
§ 6. Застава	376
Стаття 572. Поняття застави	376

Стаття 573. Забезпечення майбутньої вимоги	376
Стаття 574. Підстави виникнення застави	376
Стаття 575. Окремі види застав	376
Стаття 576. Предмет застави	377
Стаття 577. Нотаріальне посвідчення договору застави та реєстрація застави	378
Стаття 578. Застава майна, що є у спільній власності	381
Стаття 579. Заміна предмета застави	381
Стаття 580. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження предмета застави	381
Стаття 581. Страхування предмета застави	382
Стаття 582. Оцінка предмета застави	382
Стаття 583. Сторони у договорі застави	382
Стаття 584. Зміст договору застави	383
Стаття 585. Момент виникнення права застави	383
Стаття 586. Користування та розпорядження предметом застави	383
Стаття 587. Обов'язки володільця предмета застави	384
Стаття 588. Наступна застава	384
Стаття 589. Правові наслідки невиконання зобов'язання, забезпеченого заставою	385
Стаття 590. Звернення стягнення на предмет застави	385
Стаття 591. Реалізація предмета застави	386
Стаття 592. Дострокове виконання зобов'язання, забезпеченого заставою	386
Стаття 593. Припинення права застави	387
§ 7. Притримання	387
Стаття 594. Право притримання	387
Стаття 595. Обов'язки кредитора, який притримує річ у себе	388
Стаття 596. Розпорядження річчю, яку притримує кредитор	389
Стаття 597. Задоволення вимог за рахунок речі, яку притримує кредитор	389
Глава 50 ПРИПИНЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	389
Стаття 598. Підстави припинення зобов'язання	389
Стаття 599. Припинення зобов'язання виконанням	390
Стаття 600. Припинення зобов'язання переданням відступного	390
Стаття 601. Припинення зобов'язання зарахуванням	390
Стаття 602. Недопустимість зарахування зустрічних вимог	391
Стаття 603. Зарахування у разі заміни кредитора	392
Стаття 604. Припинення зобов'язання за домовленістю сторін	392
Стаття 605. Припинення зобов'язання прощенням боргу	393
Стаття 606. Припинення зобов'язання поєднанням боржника і кредитора в одній особі	393
Стаття 607. Припинення зобов'язання неможливістю його виконання	393
Стаття 608. Припинення зобов'язання смертю фізичної особи	394
Стаття 609. Припинення зобов'язання ліквідацією юридичної особи	394
Глава 51 ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ПОРУШЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗО- БОВ'ЯЗАННЯ	395
Стаття 610. Порухення зобов'язання	395
Стаття 611. Правові наслідки порушення зобов'язання	395
Стаття 612. Прострочення боржника	397
Стаття 613. Прострочення кредитора	397
Стаття 614. Вина як підстава відповідальності за порушення зобов'язання	397
Стаття 615. Одностороння відмова від зобов'язання	399
Стаття 616. Правові наслідки порушення зобов'язання з вини кредитора	399
Стаття 617. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання	399
Стаття 618. Відповідальність боржника за дії інших осіб	400
Стаття 619. Субсидіарна відповідальність	400
Стаття 620. Правові наслідки невиконання обов'язку передати річ, визначену індивідуальними ознаками	401
Стаття 621. Виконання зобов'язання за рахунок боржника	402
Стаття 622. Відповідальність і виконання зобов'язання в натурі	402
Стаття 623. Відшкодування збитків, завданих порушенням зобов'язання	403
Стаття 624. Збитки і неустойка	403
Стаття 625. Відповідальність за порушення грошового зобов'язання	404
РОЗДІЛ II ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ДОГОВІР	405
Глава 52 ПОНЯТТЯ ТА УМОВИ ДОГОВОРУ	405
Стаття 626. Поняття та види договору	405
Стаття 627. Свобода договору	407
Стаття 628. Зміст договору	411
Стаття 629. Обов'язковість договору	412
Стаття 630. Типові умови договору	412
Стаття 631. Строк договору	413
Стаття 632. Ціна	413
Стаття 633. Публічний договір	414
Стаття 634. Договір приєднання	415
Стаття 635. Попередній договір	416
Стаття 636. Договір на користь третьої особи	416
Стаття 637. Тлумачення умов договору	417
Глава 53 УКЛАДЕННЯ, ЗМІНА І РОЗРВАННЯ ДОГОВОРУ	418
Стаття 638. Укладення договору	418
Стаття 639. Форма договору	419
Стаття 640. Момент укладення договору	420
Стаття 641. Пропозиція укласти договір	420
Стаття 642. Прийняття пропозиції	421
Стаття 643. Укладення договору за пропозицією, в якій вказаний строк для відповіді	421

Стаття 644. Укладення договору за пропозицією, в якій не вказаний строк для відповіді	422
Стаття 645. Відповідь про прийняття пропозиції, яка одержана із запізненням	422
Стаття 646. Відповідь про згоду укласти договір на інших умовах	423
Стаття 647. Місце укладення договору	423
Стаття 648. Договір та правові акти органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування	423
Стаття 649. Вирішення переддоговірних спорів	424
Стаття 650. Укладення договорів на біржах, аукціонах, конкурсах	424
Стаття 651. Підстави для зміни або розірвання договору	424
Стаття 652. Зміна або розірвання договору у зв'язку з істотною зміною обставин	425
Стаття 653. Правові наслідки зміни або розірвання договору	427
Стаття 654. Форма зміни або розірвання договору	428
РОЗДІЛ III ОКРЕМІ ВИДИ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	429
Підрозділ 1 ДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	429
Глава 54 КУПІВЛЯ-ПРОДАЖ	429
§ 1. Загальні положення про купівлю-продаж	429
Стаття 655. Договір купівлі-продажу	429
Стаття 656. Предмет договору купівлі-продажу	430
Стаття 657. Форма окремих видів договорів купівлі-продажу	433
Стаття 658. Право продажу товару	436
Стаття 659. Обов'язок продавця попередити покупця про права третіх осіб на товар	436
Стаття 660. Обов'язки покупця і продавця у разі пред'явлення третьою особою позову про витребування товару	437
Стаття 661. Відповідальність продавця у разі відсудження товару у покупця	438
Стаття 662. Обов'язок продавця передати товар покупцеві	439
Стаття 663. Строк виконання обов'язку передати товар	439
Стаття 664. Момент виконання обов'язку продавця передати товар	440
Стаття 665. Правові наслідки відмови продавця передати товар	440
Стаття 666. Правові наслідки невиконання продавцем обов'язку передати приналежності товару та документи, що стосуються товару	441
Стаття 667. Обов'язок продавця зберігати проданий товар	441
Стаття 668. Перехід ризику випадкового знищення або випадкового пошкодження товару	442
Стаття 669. Кількість товару	442
Стаття 670. Правові наслідки порушення умови договору щодо кількості товару	443
Стаття 671. Асортимент товару	444
Стаття 672. Правові наслідки порушення умови договору щодо асортименту товару	444
Стаття 673. Якість товару	446
Стаття 674. Підтвердження відповідності товару вимогам законодавства	447
Стаття 675. Гарантії якості товару	448
Стаття 676. Обчислення гарантійного строку	448
Стаття 677. Строк придатності товару	449
Стаття 678. Правові наслідки передавання товару неналежної якості	450
Стаття 679. Недоліки товару, за які відповідає продавець	452
Стаття 680. Строки виявлення недоліків і пред'явлення вимоги у зв'язку з недоліками проданого товару	452
Стаття 681. Позовна давність, що застосовується до вимог у зв'язку з недоліками проданого товару	454
Стаття 681-1. Правові наслідки відкриття товару у покупця	454
Стаття 682. Комплектність товару	455
Стаття 683. Комплект товару	455
Стаття 684. Правові наслідки передавання некомплектного товару	456
Стаття 685. Тара та упаковка за договором купівлі-продажу	457
Стаття 686. Правові наслідки передавання товару	458
Стаття 687. Перевірка додержання продавцем умов договору купівлі-продажу	458
Стаття 688. Повідомлення продавця про порушення умов договору купівлі-продажу	459
Стаття 689. Обов'язок покупця прийняти товар	460
Стаття 690. Зберігання товару, не прийнятого покупцем	460
Стаття 691. Ціна товару	461
Стаття 692. Оплата товару	462
Стаття 693. Попередня оплата товару	462
Стаття 694. Продаж товару в кредит	463
Стаття 695. Особливості оплати товару з розстроченням платежу	464
Стаття 696. Страхування товару	465
Стаття 697. Збереження права власності за продавцем	465
§ 2. Роздрібна купівля-продаж	466
Стаття 698. Договір роздрібною купівлі-продажу	466
Стаття 699. Публічна пропозиція укласти договір купівлі-продажу	467
Стаття 700. Надання покупцеві інформації про товар	467
Стаття 701. Договір з умовою про прийняття покупцем товару у встановлений строк	468
Стаття 702. Продаж товару за зразками	469
Стаття 703. Продаж товарів з використанням автоматів	470
Стаття 704. Договір з умовою про доставку товару покупцеві	470
Стаття 705. Договір найму-продажу	471
Стаття 706. Ціна та оплата товару	471
Стаття 707. Обмін товару	472
Стаття 708. Права покупця у разі продажу йому товару неналежної якості	472
Стаття 709. Порядок і строки задоволення вимог покупця про заміну товару або усунення недоліків	473
Стаття 710. Відшкодування різниці в ціні у разі заміни товару, зменшення ціни і повернення товару неналежної якості ..	474
Стаття 711. Відповідальність за шкоду, завдану внаслідок недоліків товару	475
§ 3. Поставка	476
Стаття 712. Договір поставки	476

§ 4. Контрактація сільськогосподарської продукції	477
Стаття 713. Договір контрактації сільськогосподарської продукції	477
§ 5. Постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу	478
Стаття 714. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу	478
§ 6. Міна	479
Стаття 715. Договір міни	479
Стаття 716. Правове регулювання міни	480
Глава 55 ДАРУВАННЯ	480
Стаття 717. Договір дарування	480
Стаття 718. Предмет договору дарування	481
Стаття 719. Форма договору дарування	481
Стаття 720. Сторони у договорі дарування	483
Стаття 721. Обов'язки дарувальника	483
Стаття 722. Прийняття дарунка	484
Стаття 723. Договір дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому	484
Стаття 724. Одностороння відмова від договору дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому	485
Стаття 725. Обов'язок обдаровуваного на користь третьої особи	485
Стаття 726. Правові наслідки порушення обдаровуваним обов'язку на користь третьої особи	485
Стаття 727. Розірвання договору дарування на вимогу дарувальника	486
Стаття 728. Позовна давність, що застосовується до вимог про розірвання договору дарування	486
Стаття 729. Пожертва	486
Стаття 730. Права жертвувача	487
Глава 56 РЕНТА	487
Стаття 731. Договір ренти	487
Стаття 732. Форма договору ренти	488
Стаття 733. Сторони у договорі ренти	488
Стаття 734. Передання майна під виплату ренти	488
Стаття 735. Забезпечення виплати ренти	488
Стаття 736. Відповідальність за прострочення виплати ренти	488
Стаття 737. Форма і розмір ренти	489
Стаття 738. Строк виплати ренти	489
Стаття 739. Право платника безстрокової ренти на відмову від договору ренти	489
Стаття 740. Право одержувача безстрокової ренти на розірвання договору ренти	489
Стаття 741. Розрахунки між сторонами у разі розірвання договору ренти	490
Стаття 742. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження майна, переданого під виплату безстрокової ренти	490
Стаття 743. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження майна, переданого під виплату ренти на певний строк	490
Глава 57 ДОВІЧНЕ УТРИМАННЯ (ДОГЛЯД)	490
Стаття 744. Поняття договору довічного утримання (догляду)	490
Стаття 745. Форма договору довічного утримання (догляду)	491
Стаття 746. Сторони в договорі довічного утримання (догляду)	491
Стаття 747. Особливості укладення договору довічного утримання (догляду) щодо майна, що є у спільній сумісній власності	492
Стаття 748. Момент виникнення у набувача права власності на майно, передане за договором довічного утримання (догляду)	492
Стаття 749. Обов'язки набувача за договором довічного утримання (догляду)	492
Стаття 750. Обов'язок набувача забезпечити відчужувача житлом	493
Стаття 751. Грошова оцінка матеріального забезпечення відчужувача	493
Стаття 752. Заміна набувача за договором довічного утримання (догляду)	493
Стаття 753. Заміна майна, яке було передане набувачеві за договором довічного утримання (догляду)	493
Стаття 754. Забезпечення виконання договору довічного утримання (догляду)	493
Стаття 755. Припинення договору довічного утримання (догляду)	494
Стаття 756. Правові наслідки розірвання договору довічного утримання (догляду)	494
Стаття 757. Правові наслідки смерті набувача	495
Стаття 758. Правові наслідки припинення юридичної особи — набувача	495
Глава 58 НАЙМ (ОРЕНДА)	495
§ 1. Загальні положення про найм (оренду)	495
Стаття 759. Договір найму	495
Стаття 760. Предмет договору найму	497
Стаття 761. Право передання майна у найм	498
Стаття 762. Плата за користування майном	499
Стаття 763. Строк договору найму	502
Стаття 764. Правові наслідки продовження користування майном після закінчення строку договору найму	503
Стаття 765. Передання майна наймачеві	503
Стаття 766. Правові наслідки непередання майна наймачеві	503
Стаття 767. Якість речі, переданої у найм	504
Стаття 768. Гарантія якості речі, переданої у найм	505
Стаття 769. Права третіх осіб на річ, передану у найм	505
Стаття 770. правонаступництво у разі зміни власника речі, переданої у найм	506
Стаття 771. Страхування речі, переданої у найм	506
Стаття 772. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження речі	507
Стаття 773. Користування річчю, переданою у найм	507
Стаття 774. Піднайм	508
Стаття 775. Право власності на плоди, продукцію, доходи, одержані від користування річчю, переданою у найм	509
Стаття 776. Ремонт речі, переданої у найм	510
Стаття 777. Переважні права наймача	512
Стаття 778. Поліпшення наймачем речі, переданої у найм	513

Стаття 779. Наслідки погіршення речі, переданої у найм.....	513
Стаття 780. Відповідальність за шкоду, що завдана у зв'язку з користуванням річчю, переданою у найм.....	514
Стаття 781. Припинення договору найму.....	514
Стаття 782. Право наймодавця відмовитися від договору найму.....	515
Стаття 783. Розірвання договору найму на вимогу наймодавця.....	515
Стаття 784. Розірвання договору найму на вимогу наймача.....	516
Стаття 785. Обов'язки наймача у разі припинення договору найму.....	516
Стаття 786. Позовна давність, що застосовується до вимог, які випливають із договору найму.....	517
§ 2. Прокат.....	517
Стаття 787. Договір прокату.....	517
Стаття 788. Предмет договору прокату.....	518
Стаття 789. Плата за прокат речі.....	519
Стаття 790. Право наймача на відмову від договору прокату.....	519
Стаття 791. Особливості договору прокату.....	519
§ 3. Найм (оренда) земельної ділянки.....	520
Стаття 792. Договір найму земельної ділянки.....	520
§ 4. Найм будівлі або іншої капітальної споруди.....	522
Стаття 793. Форма договору найму будівлі або іншої капітальної споруди.....	522
Стаття 794. Державна реєстрація договору найму будівлі або іншої капітальної споруди.....	523
Стаття 795. Передання будівлі або іншої капітальної споруди у найм.....	523
Стаття 796. Надання наймачеві права користування земельною ділянкою.....	524
Стаття 797. Плата за користування.....	525
§ 5. Найм (оренда) транспортного засобу.....	525
Стаття 798. Предмет договору найму.....	525
Стаття 799. Форма договору найму транспортного засобу.....	527
Стаття 800. Діяльність наймача транспортного засобу.....	527
Стаття 801. Витрати, пов'язані з використанням транспортного засобу.....	528
Стаття 802. Страхування транспортного засобу.....	529
Стаття 803. Правові наслідки пошкодження транспортного засобу.....	530
Стаття 804. Правові наслідки завдання шкоди іншій особі у зв'язку з використанням транспортного засобу.....	530
Стаття 805. Особливості найму транспортного засобу з екіпажем, який його обслуговує.....	531
§ 6. Лізинг.....	532
Стаття 806. Договір лізингу.....	532
Стаття 807. Предмет договору лізингу.....	533
Стаття 808. Відповідальність продавця (постачальника) предмета договору лізингу.....	533
Стаття 809. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження предмета договору лізингу.....	534
Глава 59 НАЙМ (ОРЕНДА) ЖИТЛА.....	534
Стаття 810. Договір найму житла.....	534
Стаття 810.1. Оренда житла з викупом.....	535
Стаття 811. Форма договору найму житла.....	537
Стаття 812. Предмет договору найму житла.....	537
Стаття 813. Сторони у договорі найму житла.....	537
Стаття 814. правонаступництво у разі зміни власника житла, переданого у найм.....	537
Стаття 815. Обов'язки наймача житла.....	538
Стаття 816. Наймач та особи, які постійно проживають разом з ним.....	538
Стаття 817. Право наймача та осіб, які постійно проживають разом з ним, на вселення інших осіб у житло.....	538
Стаття 818. Тимчасові мешканці.....	538
Стаття 819. Ремонт житла, переданого у найм.....	539
Стаття 820. Плата за користування житлом.....	539
Стаття 821. Строк договору найму житла.....	539
Стаття 822. Переважні права наймача житла.....	540
Стаття 823. Договір піднайму житла.....	540
Стаття 824. Заміна наймача у договорі найму житла.....	540
Стаття 825. Розірвання договору найму житла.....	541
Стаття 826. Правові наслідки розірвання договору найму житла.....	541
Глава 60 ПОЗИЧКА.....	542
Стаття 827. Договір позички.....	542
Стаття 828. Форма договору позички.....	542
Стаття 829. Позичкодавець.....	543
Стаття 830. Правові наслідки невиконання обов'язку передати річ у користування.....	543
Стаття 831. Строк договору позички.....	543
Стаття 832. Право позичкодавця на відчуження речі.....	543
Стаття 833. Обов'язки користувача.....	543
Стаття 834. Розірвання договору позички.....	544
Стаття 835. Припинення договору позички.....	544
Стаття 836. Правові наслідки неповернення речі після закінчення строку користування нею.....	545
Глава 61 ПІДРЯД.....	545
§ 1. Загальні положення про підряд.....	545
Стаття 837. Договір підряду.....	545
Стаття 838. Генеральний підрядник і субпідрядник.....	546
Стаття 839. Виконання роботи з матеріалу підрядника та його засобами.....	546
Стаття 840. Виконання роботи з матеріалу замовника.....	547
Стаття 841. Обов'язок підрядника зберігати надане йому майно.....	547
Стаття 842. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження матеріалу.....	547
Стаття 843. Ціна роботи.....	547
Стаття 844. Кошторис.....	548
Стаття 845. Ощадливість підрядника.....	549
Стаття 846. Строки виконання роботи.....	549

Стаття 847. Обставини, про які підрядник зобов'язаний попередити замовника.....	549
Стаття 848. Правові наслідки невиконання замовником вимог підрядника	549
Стаття 849. Права замовника під час виконання роботи	550
Стаття 850. Сприяння замовника.....	550
Стаття 851. Невиконання замовником обов'язків за договором підряду	551
Стаття 852. Права замовника у разі порушення підрядником договору	551
Стаття 853. Обов'язок замовника прийняти роботу, виконану підрядником	551
Стаття 854. Порядок оплати роботи	552
Стаття 855. Розрахунки між сторонами у разі випадкового знищення предмета договору підряду або неможливості закінчення роботи.....	552
Стаття 856. Право підрядника на притримування.....	553
Стаття 857. Якість роботи	553
Стаття 858. Відповідальність підрядника за неналежну якість роботи	553
Стаття 859. Гарантія якості роботи	554
Стаття 860. Порядок обчислення гарантійного строку	554
Стаття 861. Обов'язок підрядника передати інформацію замовникові	555
Стаття 862. Конфіденційність одержаної сторонами інформації.....	555
Стаття 863. Позовна давність, що застосовується до вимог щодо неналежної якості роботи.....	555
Стаття 864. Початок перебігу позовної давності в окремих випадках	555
§ 2. Побутовий підряд	556
Стаття 865. Договір побутового підряду.....	556
Стаття 866. Форма договору побутового підряду	557
Стаття 867. Гарантії прав замовника	557
Стаття 868. Надання замовникові інформації про роботу	558
Стаття 869. Публічна пропозиція роботи.....	558
Стаття 870. Виконання роботи за договором побутового підряду з матеріалу підрядника.....	558
Стаття 871. Виконання роботи за договором побутового підряду з матеріалу замовника	559
Стаття 872. Права замовника у разі істотного порушення підрядником договору побутового підряду	559
Стаття 873. Розмір плати за договором побутового підряду	559
Стаття 874. Правові наслідки нез'явлення замовника за одержанням роботи.....	560
§ 3. Будівельний підряд.....	560
Стаття 875. Договір будівельного підряду.....	560
Стаття 876. Право власності на об'єкт будівництва.....	561
Стаття 877. Проектно-кошторисна документація	561
Стаття 878. Внесення змін до проектно-кошторисної документації	562
Стаття 879. Забезпечення будівництва та оплата робіт	562
Стаття 880. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження об'єкта.....	563
Стаття 881. Страхування об'єкта будівництва	564
Стаття 882. Передання та прийняття робіт	564
Стаття 883. Відповідальність підрядника	565
Стаття 884. Гарантії якості у договорі будівельного підряду.....	565
Стаття 885. Усунення недоліків за рахунок замовника	566
Стаття 886. Відповідальність замовника.....	567
§ 4. Підряд на проектні та пошукові роботи.....	567
Стаття 887. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт	567
Стаття 888. Вихідні дані для проведення проектних та пошукових робіт	567
Стаття 889. Обов'язки замовника	567
Стаття 890. Обов'язки підрядника.....	568
Стаття 891. Відповідальність підрядника за недоліки документації та робіт	568
Глава 62 ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ АБО ДОСЛІДНО-КОНСТРУКТОРСЬКИХ ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РОБІТ.....	568
Стаття 892. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.....	568
Стаття 893. Виконання робіт.....	569
Стаття 894. Передання, прийняття та оплата робіт	569
Стаття 895. Конфіденційність відомостей про договір.....	569
Стаття 896. Права сторін на результати робіт	570
Стаття 897. Обов'язки виконавця	570
Стаття 898. Обов'язки замовника	570
Стаття 899. Наслідки неможливості досягнення результату.....	571
Стаття 900. Відповідальність виконавця за порушення договору	571
Глава 63 ПОСЛУГИ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	571
Стаття 901. Договір про надання послуг.....	571
Стаття 902. Виконання договору про надання послуг	572
Стаття 903. Плата за договором про надання послуг.....	572
Стаття 904. Відшкодування виконавцеві фактичних витрат за договором про безоплатне надання послуг	572
Стаття 905. Строк договору про надання послуг	573
Стаття 906. Відповідальність виконавця за порушення договору про надання послуг	573
Стаття 907. Розірвання договору про надання послуг	573
Глава 64 ПЕРЕВЕЗЕННЯ.....	573
Стаття 908. Загальні положення про перевезення.....	573
Стаття 909. Договір перевезення вантажу	574
Стаття 910. Договір перевезення пасажирів та багажу	576
Стаття 911. Права пасажирів.....	576
Стаття 912. Договір чартеру (фрахтування).....	577
Стаття 913. Перевезення у прямому змішаному сполученні.....	577
Стаття 914. Довгостроковий договір.....	577
Стаття 915. Перевезення транспортом загального користування	578
Стаття 916. Провізна плата.....	578
Стаття 917. Надання транспортних засобів і пред'явлення вантажу до перевезення.....	578

Стаття 918. Завантаження та вивантаження вантажу	579
Стаття 919. Строк доставки вантажу, пасажирів, багажу, пошти	579
Стаття 920. Відповідальність за зобов'язаннями, що випливають із договору перевезення	579
Стаття 921. Відповідальність перевізника за ненадання транспортного засобу і відповідальність	580
Стаття 922. Відповідальність перевізника за затримку відправлення пасажирів та порушення строку доставлення пасажирів до пункту призначення	580
Стаття 923. Відповідальність перевізника за прострочення доставки вантажу	580
Стаття 924. Відповідальність перевізника за втрату, нестачу, псування або пошкодження вантажу, багажу, пошти	580
Стаття 925. Пред'явлення претензій і позовів, що випливають із договору перевезення	581
Стаття 926. Позови щодо перевезення у закордонному сполученні	581
Стаття 927. Страхування вантажів, пасажирів і багажу	581
Стаття 928. Відповідальність перевізника за шкоду, завдану каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я	581
Глава 65 ТРАНСПОРТНЕ ЕКСПЕДИРУВАННЯ	582
Стаття 929. Договір транспортного експедирування	582
Стаття 930. Форма договору транспортного експедирування	584
Стаття 931. Плата за договором транспортного експедирування	584
Стаття 932. Виконання договору транспортного експедирування	584
Стаття 933. Документи та інша інформація, що надаються експедиторові	584
Стаття 934. Відповідальність експедитора за договором транспортного експедирування	585
Стаття 935. Відмова від договору транспортного експедирування	585
Глава 66 ЗБЕРІГАННЯ	585
§ 1. Загальні положення про зберігання	585
Стаття 936. Договір зберігання	585
Стаття 937. Форма договору зберігання	586
Стаття 938. Строк зберігання	586
Стаття 939. Правові наслідки відмови поклажодавця від передання речі на зберігання	587
Стаття 940. Обов'язок прийняти річ на зберігання	587
Стаття 941. Зберігання речей, визначених родовими ознаками	587
Стаття 942. Обов'язок зберігача щодо забезпечення схоронності речі	587
Стаття 943. Виконання договору зберігання	587
Стаття 944. Користування річчю, переданою на зберігання	588
Стаття 945. Зміна умов зберігання	588
Стаття 946. Плата за зберігання	588
Стаття 947. Відшкодування витрат на зберігання	588
Стаття 948. Обов'язок поклажодавця забрати річ після закінчення строку зберігання	589
Стаття 949. Обов'язок зберігача повернути річ	589
Стаття 950. Відповідальність зберігача за втрату (нестачу) або пошкодження речі	589
Стаття 951. Відшкодування збитків, завданих поклажодавцеві	589
Стаття 952. Відшкодування збитків, завданих зберігачеві	590
Стаття 953. Повернення речі на вимогу поклажодавця	590
Стаття 954. Зберігання за законом	590
Стаття 955. Застосування загальних положень про зберігання до окремих його видів	590
§ 2. Зберігання на товарному складі	590
Стаття 956. Поняття товарного складу	590
Стаття 957. Договір складського зберігання	591
Стаття 958. Зберігання речей, визначених родовими ознаками, з правом розпорядження ними	592
Стаття 959. Огляд товару	592
Стаття 960. Зміна умов зберігання та стан товару	592
Стаття 961. Складські документи	592
Стаття 962. Подвійне складське свідоцтво	593
Стаття 963. Права володільця складського та заставного свідоцтва	593
Стаття 964. Передання складського та заставного свідоцтва	594
Стаття 965. Просте складське свідоцтво	595
Стаття 966. Видача товару за подвійним складським свідоцтвом	595
§ 3. Спеціальні види зберігання	596
Стаття 967. Зберігання речі у ломбарді	596
Стаття 968. Продаж речі, яку поклажодавець не забрав з ломбарду	596
Стаття 969. Зберігання цінностей у банку	596
Стаття 970. Договір про надання індивідуального банківського сейфа, що охороняється банком	597
Стаття 971. Договір про надання індивідуального банківського сейфа, що не охороняється банком	597
Стаття 972. Зберігання речей у камерах схову організації, підприємств транспорту	597
Стаття 973. Зберігання речей у гардеробі організації	598
Стаття 974. Зберігання речей пасажирів під час його перевезення	598
Стаття 975. Зберігання речей у готелі	598
Стаття 976. Зберігання речей, що є предметом спору	598
Стаття 977. Зберігання автотранспортних засобів	599
Стаття 978. Договір охорони	600
Глава 67 СТРАХУВАННЯ	601
Стаття 979. Договір страхування	601
Стаття 980. Предмет договору страхування	602
Стаття 981. Форма договору страхування	602
Стаття 982. Істотні умови договору страхування	603
Стаття 983. Момент набрання чинності договором страхування	603
Стаття 984. Сторони у договорі страхування	603
Стаття 985. Укладення договору страхування на користь третьої особи	605
Стаття 986. Співстрахування	605
Стаття 987. Договір перестрахування	605
Стаття 988. Обов'язки страховика	606

Стаття 989. Обов'язки страхувальника	606
Стаття 990. Умови та порядок здійснення страхової виплати	607
Стаття 991. Відмова від здійснення страхової виплати	607
Стаття 992. Відповідальність страховика	608
Стаття 993. Перехід до страховика прав страхувальника щодо особи, відповідальної за завдані збитки	608
Стаття 994. Зміна страхувальника – фізичної особи у договорі страхування	608
Стаття 995. Наслідки припинення юридичної особи – страхувальника	608
Стаття 996. Наслідки визнання страхувальника – фізичної особи недієздатною або обмеження її цивільної дієздатності	609
Стаття 997. Припинення договору страхування	609
Стаття 998. Недійсність договору страхування	610
Стаття 999. Обов'язкове страхування	610
Глава 68 ДОРУЧЕННЯ	612
Стаття 1000. Договір доручення	612
Стаття 1001. Строк договору доручення	612
Стаття 1002. Право повіреного на плату	612
Стаття 1003. Зміст доручення	613
Стаття 1004. Виконання доручення	613
Стаття 1005. Особисте виконання договору доручення	613
Стаття 1006. Обов'язки повіреного	614
Стаття 1007. Обов'язки довірителя	614
Стаття 1008. Припинення договору доручення	614
Стаття 1009. Наслідки припинення договору доручення	615
Стаття 1010. Обов'язки спадкоємця повіреного та ліквідатора юридичної особи – повіреного	615
Глава 69 КОМІСІЯ	615
Стаття 1011. Договір комісії	615
Стаття 1012. Умови договору комісії	616
Стаття 1013. Комісійна плата	616
Стаття 1014. Виконання договору комісії	616
Стаття 1015. Субкомісія	617
Стаття 1016. Виконання договору, укладеного комісіонером з третьою особою	617
Стаття 1017. Відступ від вказівок комітента	617
Стаття 1018. Право власності комітента	618
Стаття 1019. Право комісіонера на притримання речі	618
Стаття 1020. Право комісіонера на відрахування з грошових коштів, що належать комітентові	618
Стаття 1021. Обов'язок комісіонера зберігати майно комітента	618
Стаття 1022. Звіт комісіонера	619
Стаття 1023. Прийняття комітентом виконання за договором комісії	619
Стаття 1024. Право комісіонера на відшкодування витрат, зроблених ним у зв'язку з виконанням договору комісії	619
Стаття 1025. Право комітента на відмову від договору комісії	619
Стаття 1026. Право комісіонера на відмову від договору комісії	620
Стаття 1027. Наслідки смерті фізичної особи або припинення юридичної особи – комісіонера	620
Стаття 1028. Особливості окремих видів комісії	620
Глава 70 УПРАВЛІННЯ МАЙНОМ	620
Стаття 1029. Договір управління майном	620
Стаття 1030. Предмет договору управління майном	621
Стаття 1031. Форма договору управління майном	622
Стаття 1032. Установник управління	622
Стаття 1033. Управитель	622
Стаття 1034. Особа, яка набуває вигоди від майна, що передане в управління	623
Стаття 1035. Істотні умови договору управління майном	623
Стаття 1036. Строк договору управління майном	623
Стаття 1037. Права та обов'язки управителя	623
Стаття 1038. Здійснення управління майном	624
Стаття 1039. Передання в управління майна, що є предметом договору застави	624
Стаття 1040. Звернення стягнення на майно, передане в управління, за вимогою кредитора установника управління	624
Стаття 1041. Передання права управління майном іншій особі	624
Стаття 1042. Право управителя на плату	625
Стаття 1043. Відповідальність управителя	625
Стаття 1044. Припинення договору управління майном	626
Стаття 1045. Особливості управління цінними паперами	626
Глава 71 ПОЗИКА. КРЕДИТ. БАНКІВСЬКИЙ ВКЛАД	627
§ 1. Позика	627
Стаття 1046. Договір позики	627
Стаття 1047. Форма договору позики	628
Стаття 1048. Проценти за договором позики	628
Стаття 1049. Обов'язок позичальника повернути позику	628
Стаття 1050. Наслідки порушення договору позичальником	629
Стаття 1051. Оспорювання договору позики	629
Стаття 1052. Забезпечення виконання зобов'язання позичальником	630
Стаття 1053. Новація боргу у позикове зобов'язання	630
§ 2. Кредит	630
Стаття 1054. Кредитний договір	630
Стаття 1055. Форма кредитного договору	631
Стаття 1056. Відмова від надання або одержання кредиту	631
Стаття 1056.1. Проценти за кредитним договором	632
Стаття 1057. Комерційний кредит	633
Стаття 1057-1. Правові наслідки недійсності кредитного договору	633
§ 3. Банківський вклад	634

Стаття 1058. Договір банківського вкладу	634
Стаття 1059. Форма договору банківського вкладу	634
Стаття 1060. Види банківських вкладів	635
Стаття 1061. Проценти на банківський вклад	636
Стаття 1062. Внесення грошових коштів на рахунок вкладника іншою особою	636
Стаття 1063. Договір банківського вкладу на користь третьої особи	637
Стаття 1064. Ощадна книжка	637
Стаття 1065. Ощадний (депозитний) сертифікат	638
Глава 72 БАНКІВСЬКИЙ РАХУНОК	638
Стаття 1066. Договір банківського рахунка	638
Стаття 1067. Укладення договору банківського рахунка	639
Стаття 1068. Операції за рахунком, що виконуються банком	640
Стаття 1069. Кредитування рахунка	640
Стаття 1070. Проценти за користування коштами, що знаходяться на рахунку	640
Стаття 1071. Підстави списання грошових коштів з рахунка	641
Стаття 1072. Черговість списання грошових коштів з рахунка	641
Стаття 1073. Правові наслідки неналежного виконання банком операцій за рахунком клієнта	642
Стаття 1074. Обмеження права розпоряджання рахунком	642
Стаття 1075. Розірвання договору банківського рахунка	642
Стаття 1076. Банківська таємниця	644
Глава 73 ФАКТОРИНГ	645
Стаття 1077. Поняття договору факторингу	645
Стаття 1078. Предмет договору факторингу	646
Стаття 1079. Сторони у договорі факторингу	646
Стаття 1080. Недійсність заборони відступлення права грошової вимоги	646
Стаття 1081. Відповідальність клієнта перед фактором	646
Стаття 1082. Виконання боржником грошової вимоги факторові	647
Стаття 1083. Наступне відступлення права грошової вимоги	647
Стаття 1084. Права фактора	647
Стаття 1085. Зустрічні вимоги боржника	648
Стаття 1086. Захист прав боржника	648
Глава 74 РОЗРАХУНКИ	648
§ 1. Загальні положення про розрахунки	648
Стаття 1087. Форми розрахунків	648
Стаття 1088. Види безготівкових розрахунків	651
§ 2. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень	651
Стаття 1089. Загальні положення про розрахунки із застосуванням платіжних доручень	651
Стаття 1090. Умови виконання банком платіжного доручення	652
Стаття 1091. Виконання платіжного доручення	652
Стаття 1092. Відповідальність за невиконання або неналежне виконання платіжного доручення	654
Стаття 1093. Акредитив	654
Стаття 1094. Відкличний акредитив	654
Стаття 1095. Безвідкличний акредитив	655
Стаття 1096. Виконання акредитива	655
Стаття 1097. Відповідальність банку, що виконує акредитив	657
Стаття 1098. Закриття акредитива	657
§ 4. Розрахунки за інкасовими дорученнями	658
Стаття 1099. Загальні положення про розрахунки за інкасовими дорученнями	658
Стаття 1100. Виконання інкасового доручення	658
Стаття 1101. Повідомлення про проведені операції	660
§ 5. Розрахунки із застосуванням розрахункових чеків	660
Стаття 1102. Загальні положення про розрахунки із застосуванням розрахункових чеків	660
Стаття 1103. Оплата чека	661
Стаття 1104. Инкасування чека	662
Стаття 1105. Повідомлення про несплату чека	662
Стаття 1106. Наслідки несплати чека	663
Глава 75 РОЗПОРЯДЖАННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	663
Стаття 1107. Види договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності	663
Стаття 1108. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності	664
Стаття 1109. Ліцензійний договір	664
Стаття 1110. Строк ліцензійного договору	665
Стаття 1111. Типовий ліцензійний договір	666
Стаття 1112. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності	666
Стаття 1113. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності	667
Стаття 1114. Державна реєстрація договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності	667
Глава 76 КОМЕРЦІЙНА КОНЦЕСІЯ	668
Стаття 1115. Договір комерційної концесії	668
Стаття 1116. Предмет договору комерційної концесії	668
Стаття 1117. Сторони в договорі комерційної концесії	668
Стаття 1118. Форма договору комерційної концесії та його державна реєстрація	668
Стаття 1119. Договір комерційної субконцесії	668
Стаття 1120. Обов'язки правоволодільця	669
Стаття 1121. Обов'язки користувача	669
Стаття 1122. Особливі умови договору комерційної концесії	670
Стаття 1123. Відповідальність правоволодільця за вимогами, що пред'являються до користувача	670
Стаття 1124. Право користувача на укладення договору комерційної концесії на новий строк	670
Стаття 1125. Зміна договору комерційної концесії	671
Стаття 1126. Припинення договору комерційної концесії	671

Стаття 1127. Збереження чинності договору комерційної концесії у разі зміни сторін	671
Стаття 1128. Наслідки зміни торговельної марки чи іншого позначення правоволодільця	672
Стаття 1129. Наслідки припинення права, користування яким надано за договором комерційної концесії	672
Глава 77 СПІЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ	672
§ 1. Загальні положення про спільну діяльність	672
Стаття 1130. Договір про спільну діяльність	672
Стаття 1131. Форма та умови договору про спільну діяльність	673
§ 2. Просте товариство	673
Стаття 1132. Договір простого товариства	673
Стаття 1133. Вклади учасників	673
Стаття 1134. Спільне майно учасників	674
Стаття 1135. Ведення спільних справ учасників	674
Стаття 1136. Право учасника на інформацію	675
Стаття 1137. Спільні витрати та збитки учасників	675
Стаття 1138. Відповідальність учасників за спільними зобов'язаннями	675
Стаття 1139. Розподіл прибутку	675
Стаття 1140. Виділ частки учасника на вимогу його кредитора	675
Стаття 1141. Припинення договору простого товариства	676
Стаття 1142. Відмова учасника від подальшої участі в договорі простого товариства та розірвання договору	676
Стаття 1143. Відповідальність учасника, щодо якого договір простого товариства припинений	677
Підрозділ 2 НЕДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	677
Глава 78 ПУБЛІЧНА ОБІЦЯНКА ВИНАГОРОДИ	677
§ 1. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу	677
Стаття 1144. Право на публічну обіцянку винагороди без оголошення конкурсу	677
Стаття 1145. Зміст завдання	677
Стаття 1146. Строк (термін) виконання завдання	678
Стаття 1147. Зміна умов публічної обіцянки винагороди	678
Стаття 1148. Правові наслідки виконання завдання	678
Стаття 1149. Припинення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди	678
§ 2. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу	679
Стаття 1150. Право на оголошення конкурсу	679
Стаття 1151. Умови конкурсу	679
Стаття 1152. Зміна умов конкурсу	680
Стаття 1153. Відмова від проведення конкурсу	680
Стаття 1154. Переможець конкурсу	680
Стаття 1155. Особливості оцінювання результатів інтелектуальної, творчої діяльності, які подані на конкурс	680
Стаття 1156. Права переможця конкурсу	681
Стаття 1157. Повернення учаснику конкурсу речі, поданої на конкурс	681
Глава 79 ВЧИНЕННЯ ДІЙ В МАЙНОВИХ ІНТЕРЕСАХ ІНШОЇ ОСОБИ БЕЗ ЇЇ ДОРУЧЕННЯ	681
Стаття 1158. Право на вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення	681
Стаття 1159. Надання звіту про вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення	682
Стаття 1160. Відшкодування витрат, понесених особою у зв'язку із вчиненням нею дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення	682
Глава 80 РЯТУВАННЯ ЗДОРОВ'Я ТА ЖИТТЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ, МАЙНА ФІЗИЧНОЇ АБО ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ	683
Стаття 1161. Зобов'язання, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи	683
Стаття 1162. Зобов'язання, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи	683
Глава 81 СТВОРЕННЯ ЗАГРОЗИ ЖИТТЮ, ЗДОРОВ'Ю, МАЙНУ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ АБО МАЙНУ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ	683
Стаття 1163. Усунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи	683
Стаття 1164. Наслідки неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи	683
Стаття 1165. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи	684
Глава 82 ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ	684
§ 1. Загальні положення про відшкодування шкоди	684
Стаття 1166. Загальні підстави відповідальності за завдану майнову шкоду	684
Стаття 1167. Підстави відповідальності за завдану моральну шкоду	691
Стаття 1168. Відшкодування моральної шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи	694
Стаття 1169. Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист	695
Стаття 1170. Відшкодування шкоди, завданої прийняттям закону про припинення права власності на певне майно	695
Стаття 1171. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності	695
Стаття 1172. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою	696
Стаття 1173. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування	699
Стаття 1174. Відшкодування шкоди, завданої посадовою або службовою особою органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування	699
Стаття 1175. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування у сфері нормотворчої діяльності	700
Стаття 1176. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду	700
Стаття 1177. Відшкодування (компенсація) майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення	702
Стаття 1178. Відшкодування шкоди, завданої малолітньою особою	702
Стаття 1179. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою	703
Стаття 1180. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою після набуття нею повної цивільної дієздатності	703
Стаття 1181. Відшкодування шкоди, завданої кількома малолітніми особами	704
Стаття 1182. Відшкодування шкоди, завданої кількома неповнолітніми особами	704
Стаття 1183. Відшкодування шкоди батьками, позбавленими батьківських прав	704
Стаття 1184. Відшкодування шкоди, завданої недієздатною фізичною особою	704

Стаття 1185. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена	705
Стаття 1186. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними	705
Стаття 1187. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки	705
Стаття 1188. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок взаємодії кількох джерел підвищеної небезпеки	706
Стаття 1189. Відшкодування ядерної шкоди	706
Стаття 1190. Відшкодування шкоди, завданої спільно кількома особами	708
Стаття 1191. Право зворотної вимоги до винної особи	709
Стаття 1192. Способи відшкодування шкоди, завданої майну потерпілого	709
Стаття 1193. Відшкодування шкоди, завданої фізичній особі під час виконання нею договірних зобов'язань	709
Стаття 1194. Відшкодування шкоди особою, яка застрахувала свою цивільну відповідальність	710
§ 2. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю	710
Стаття 1195. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я	710
Стаття 1196. Відшкодування шкоди, завданої фізичній особі під час виконання нею договірних зобов'язань	711
Стаття 1197. Визначення заробітку (доходу), втраченого внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи, яка працювала за трудовим договором	711
Стаття 1198. Визначення доходу, втраченого внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи — підприємця	712
Стаття 1199. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я малолітньої або неповнолітньої особи	712
Стаття 1200. Відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого	713
Стаття 1201. Відшкодування витрат на поховання	713
Стаття 1202. Порядок відшкодування шкоди	714
Стаття 1203. Збільшення розміру відшкодування шкоди на вимогу потерпілого у разі зміни стану його працездатності	714
Стаття 1204. Зменшення розміру відшкодування шкоди на вимогу особи, яка завдала шкоди	714
Стаття 1205. Відшкодування шкоди у разі припинення юридичної особи, зобов'язаної відшкодувати шкоду	714
Стаття 1206. Відшкодування витрат на лікування особи, яка потерпіла від злочину	715
Стаття 1207. Обов'язок держави відшкодувати шкоду, завдану каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю внаслідок злочину	716
Стаття 1208. Збільшення розміру відшкодування шкоди у зв'язку з підвищенням вартості життя і збільшенням розміру мінімальної заробітної плати	716
§ 3. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг)	717
Стаття 1209. Підстави відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, робіт (послуг)	717
Стаття 1210. Особи, зобов'язані відшкодувати шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг)	717
Стаття 1211. Строки відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, робіт (послуг)	718
Стаття 1211.1. Особливості відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, що є рухомим майном	718
Глава 83 НАБУТТЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ МАЙНА БЕЗ ДОСТАТНЬОЇ ПРАВОВОЇ ПІДСТАВИ	719
Стаття 1212. Загальні положення про зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави	719
Стаття 1213. Повернення в натурі безпідставно набутого майна	720
Стаття 1214. Відшкодування доходів від безпідставно набутого майна і витрат на його утримання	720
Стаття 1215. Безпідставно набуте майно, що не підлягає поверненню	721
КНИГА ШОСТА. СПАДКОВЕ ПРАВО	721
Глава 84 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО СПАДКУВАННЯ	721
Стаття 1216. Поняття спадкування	721
Стаття 1217. Види спадкування	722
Стаття 1218. Склад спадщини	722
Стаття 1219. Права та обов'язки особи, які не входять до складу спадщини	722
Стаття 1220. Відкриття спадщини	723
Стаття 1221. Місце відкриття спадщини	723
Стаття 1222. Спадкоємці	725
Стаття 1223. Право на спадкування	725
Стаття 1224. Усунення від права на спадкування	725
Стаття 1225. Спадкування права на земельну ділянку	727
Стаття 1226. Спадкування частки у праві спільної сумісної власності	727
Стаття 1227. Право на одержання сум заробітної плати, пенсії, стипендії, аліментів, інших соціальних виплат, які належали спадкодавцеві	727
Стаття 1228. Спадкування права на вклад у банку (фінансовій установі)	728
Стаття 1229. Спадкування права на одержання страхових виплат (страхового відшкодування)	728
Стаття 1230. Спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки	729
Стаття 1231. Спадкування обов'язку відшкодувати майнову шкоду (збитки) та моральну шкоду, яка була завдана спадкодавцем	729
Стаття 1232. Обов'язок спадкоємців відшкодувати витрати на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця	729
Стаття 1232-1. Спадкування прав та обов'язків за договором оренди житла з викупом	730
Глава 85 СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ	730
Стаття 1233. Поняття заповіту	730
Стаття 1234. Право на заповіт	730
Стаття 1235. Право заповідача на призначення спадкоємців	731
Стаття 1236. Право заповідача на визначення обсягу спадщини, що має спадкуватися за заповітом	731
Стаття 1237. Право заповідача на заповідальний відказ	731
Стаття 1238. Предмет заповідального відказу	732
Стаття 1239. Втрата чинності заповідальним відказом	732
Стаття 1240. Право заповідача на покладення на спадкоємця інших обов'язків	732
Стаття 1241. Право на обов'язкову частку у спадщині	732
Стаття 1242. Заповіт з умовою	735
Стаття 1243. Заповіт подружжя	735
Стаття 1244. Підпризначення спадкоємця	736
Стаття 1245. Спадкування частини спадщини, що не охоплена заповітом	736

Стаття 1246. Встановлення сервітуту у заповіті.....	736
Стаття 1247. Загальні вимоги до форми заповіту.....	736
Стаття 1248. Посвідчення заповіту нотаріусом.....	738
Стаття 1249. Посвідчення нотаріусом секретних заповітів.....	739
Стаття 1250. Оголошення нотаріусом секретного заповіту.....	739
Стаття 1251. Посвідчення заповіту посадовою особою органу місцевого самоврядування.....	739
Стаття 1252. Посвідчення заповіту іншою посадовою, службовою особою.....	740
Стаття 1253. Посвідчення заповіту при свідках.....	741
Стаття 1254. Право заповідача на скасування та зміну заповіту.....	741
Стаття 1255. Таємниця заповіту.....	742
Стаття 1256. Тлумачення заповіту.....	742
Стаття 1257. Недійсність заповіту.....	743
Глава 86 СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ.....	743
Стаття 1258. Черговість спадкування за законом.....	743
Стаття 1259. Зміна черговості одержання права на спадкування.....	744
Стаття 1260. Спадкування усиновленими та усиновлювачами.....	744
Стаття 1261. Перша черга спадкоємців за законом.....	745
Стаття 1262. Друга черга спадкоємців за законом.....	745
Стаття 1263. Третя черга спадкоємців за законом.....	745
Стаття 1264. Четверта черга спадкоємців за законом.....	746
Стаття 1265. П'ята черга спадкоємців за законом.....	746
Стаття 1266. Спадкування за правом представлення.....	747
Стаття 1267. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом.....	747
Глава 87 ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ.....	747
Стаття 1268. Прийняття спадщини.....	747
Стаття 1269. Подання заяви про прийняття спадщини.....	748
Стаття 1270. Строки для прийняття спадщини.....	749
Стаття 1271. Прийняття заповідального відказу.....	749
Стаття 1272. Наслідки пропущення строку для прийняття спадщини.....	749
Стаття 1273. Право на відмову від прийняття спадщини.....	750
Стаття 1274. Право на відмову від прийняття спадщини на користь іншої особи.....	751
Стаття 1275. Правові наслідки відмови від прийняття спадщини.....	752
Стаття 1276. Перехід права на прийняття спадщини.....	752
Стаття 1277. Відумерлість спадщини.....	753
Стаття 1278. Поділ спадщини між спадкоємцями.....	754
Стаття 1279. Переважне право окремих спадкоємців на виділ їм спадкового майна в натурі.....	754
Стаття 1280. Перерозподіл спадщини.....	754
Стаття 1281. Пред'явлення кредитором спадкодавця вимог до спадкоємців.....	754
Стаття 1282. Обов'язок спадкоємців задовольнити вимоги кредитора.....	755
Стаття 1283. Охорона спадкового майна.....	755
Стаття 1284. Охорона спадкового майна виконавцем заповіту.....	756
Стаття 1285. Управління спадщиною.....	756
Глава 88 ВИКОНАННЯ ЗАПОВІТУ.....	757
Стаття 1286. Право заповідача на призначення виконавця заповіту.....	757
Стаття 1287. Призначення виконавця заповіту за ініціативою спадкоємців.....	757
Стаття 1288. Призначення виконавця заповіту нотаріусом.....	757
Стаття 1289. Згода особи на призначення її виконавцем заповіту.....	758
Стаття 1290. Повноваження виконавця заповіту.....	758
Стаття 1291. Право виконавця заповіту на плату за виконання своїх повноважень.....	759
Стаття 1292. Контроль за виконанням заповіту.....	759
Стаття 1293. Право на оскарження дій виконавця заповіту.....	759
Стаття 1294. Строк чинності повноважень виконавця заповіту.....	760
Стаття 1295. Право виконавця заповіту на відмову від здійснення своїх повноважень.....	760
Глава 89 ОФОРМЛЕННЯ ПРАВА НА СПАДЩИНУ.....	761
Стаття 1296. Право спадкоємця на одержання свідоцтва про право на спадщину.....	761
Стаття 1297. Обов'язок спадкоємця звернутися за свідоцтвом про право на спадщину на нерухоме майно.....	761
Стаття 1298. Строк видачі свідоцтва про право на спадщину.....	762
Стаття 1299 виключена згідно з Законом № 406-VII від 0.4.07.2013.....	762
Стаття 1300. Внесення змін до свідоцтва про право на спадщину.....	762
Стаття 1301. Визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину.....	762
Глава 90 СПАДКОВИЙ ДОГОВІР.....	763
Стаття 1302. Поняття спадкового договору.....	763
Стаття 1303. Сторони у спадковому договорі.....	763
Стаття 1304. Форма спадкового договору.....	763
Стаття 1305. Обов'язки набувача у спадковому договорі.....	764
Стаття 1306. Особливості спадкового договору з участю подружжя.....	764
Стаття 1307. Забезпечення виконання спадкового договору.....	764
Стаття 1308. Розірвання спадкового договору.....	764
ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	765

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР
ЦИВІЛЬНОГО
КОДЕКСУ УКРАЇНИ

*За загальною редакцією
Бобрика Володимира Івановича*

СТАНОМ НА 5 ВЕРЕСНЯ 2017 РОКУ

Підписано до друку 10.08.2017. Формат 60x84 1/8.
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 88,2.

ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2458 від 30.03.2006 р.